

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

**Θέμα: Το φαινόμενο του εκφοβισμού “Bullying” στον σύγχρονο
αθλητισμό και την εκπαίδευση**

A.E.M : 0706066

ΤΡΙΚΑΛΑ 2011

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 9706/1

Ημερ. Εισ.: 14/07/2011

Δωρεά:

Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ-ΤΕΦΑΑ

2011

ΓΕΩ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000102980

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή κο. Αστέριο Πατσιαούρα κυρίως για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και την υπομονή που έκανε κατά τη διάρκεια υλοποίησης της πτυχιακής αυτής εργασίας καθώς και για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση σε κάθε φάση της δημιουργίας της

Θα θελα επίσης να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στους γονείς μου για την διαρκή τους υποστήριξη, που επέτρεψε την επιτυχή διεκπεραίωση των σπουδών μου.

Τέλος θέλω να ευχαριστήσω τους φίλους και συναδέλφους μου για τα όμορφα φοιτητικά χρόνια που περάσαμε μαζί.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
1.1 ΕΝΝΟΙΑ-ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ BULLYING.....	7
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ BULLYING.....	7
1.3 ΜΟΡΦΕΣ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΟΥ BULLYING.....	8
1.3.2 ΑΠΕΙΛΕΣ ΚΑΙ ΕΚΒΙΑΣΜΟΣ.....	9
1.3.3 ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ, ΧΤΥΠΗΜΑΤΑ, ΤΣΙΜΠΗΜΑΤΑ, ΔΑΓΚΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΣΠΡΩΞΙΜΑΤΑ.....	10
1.3.4 Η ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΜΟΡΦΗ.....	11
1.3.5 CYBER-BULLYING (Διαδικτυακός εκφοβισμός).....	11
2.ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΩΣ ΘΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΥΤΕΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ - BULLYING. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΥΤΗ - ΘΥΜΑ.....	14
2.1. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΘΥΤΩΝ.....	14
2.1.1. Ο «ΚΑΤ’ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ» ΘΥΤΗΣ.....	15
2.2. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ.....	16
2.2.1. Η ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΗ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟ BULLYING.....	17
2.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗ.....	17
2.4. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΥΤΗ - ΘΥΜΑ.....	18
3. ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ BULLYING ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ.....	19
3.1 BULLYING ΚΑΙ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ.....	19
3.2 ΤΟ BULLYING ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΕΦΗΒΟΥΣ.....	20
3.3 ΤΟ BULLYING ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΥΠΕΡΒΑΡΑ ΚΑΙ ΠΑΧΥΣΑΡΚΑ ΠΑΙΔΙΑ.....	23
3.3.1 Η ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ.....	23
4. ΤΟ BULLYING ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ.....	25
4.1 ΤΡΟΠΟΙ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΟΥ BULLYING ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΥΤΟΥ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ.....	25
4.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΠΟΝΗΤΩΝ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ BULLYING.....	25
4.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ BULLYING.....	26
5. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΩΣ ΧΩΡΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ – BULLYING.....	28
5.1. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ.....	28
5.1.1. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ.....	29
5.2. Ο ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	31
5.3. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ.....	33
5.3.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ» ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ.....	33
5.4. ΤΟΠΟΙ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ.....	34

5.4.1. Η ΑΥΛΗ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ BULLYING.....	35
5.4.2. ΑΛΛΟΙ ΤΟΠΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ	35
5.5. ΑΠΟΤΙΜΩΝΤΑΣ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	36
6. ΣΚΟΠΟΣ	37
7. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	38
7.7 ΜΕΤΑ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ CMA (Comprehensive Meta-Analysis)	38
8. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	39
8.1 ΠΕΙΡΑΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ BULLYING-ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ	39
9. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ BULLYING.....	43
10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	47
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	48

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο «Το φαινόμενο bullying στο σύγχρονο αθλητισμό και την εκπαίδευση» εκπονήθηκε από τον Κωνσταντίνο Γεωργίου του Η' εξαμήνου του Τμήματος Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας υπό την επίβλεψη του καθηγητή Αστέριου Πατσιαούρα και ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2011.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το φαινόμενο του bullying στην εποχή μας είναι πολύ συχνό και εμφανίζεται σε διάφορους τομείς στη ζωή ενός ανθρώπου. Κυρίως όμως το συναντούμε σε παιδιά μικρών ηλικιών τα οποία συνηθίζεται να το αντιμετωπίζουν σε σχολικούς χώρους, αθλητικές ομάδες αλλά και στην ζωή τους γενικότερα. Στις μικρές ηλικίες μπορούν να δημιουργηθούν πολλά προβλήματα – υγείας, ψυχολογικά κ.α. – τα οποία λόγω του ευαίσθητου της ηλικίας επιφέρουν άσχημα αποτελέσματα στην διαμόρφωση του χαρακτήρα και του μέλλοντος του παιδιού. Για κάποιους το φαινόμενο αυτό θεωρείται απολύτως λογικό ως ένα στάδιο που κάθε παιδί πρέπει να περάσει ώστε να γίνει πιο «σκληρό», όμως κάθε άλλο παρά σωστή είναι αυτή η άποψη αφού το bullying είναι μία καθαρά αντικοινωνική και μη αποδεκτή πράξη. Μέσα από αρκετά πειράματα που έχουν γίνει σε πολλές χώρες της Ευρώπης αλλά και σε άλλες ηπείρους ανά τον κόσμο τα αποτελέσματα που προκύπτουν δείχνουν την εξάπλωση του φαινομένου αυτού αλλά και τις σοβαρές επιπτώσεις που έχει στα παιδιά. Σύμφωνα με τα πειράματα αυτά, θύματα του bullying είναι κυρίως παιδιά με προβλήματα υγείας, όπως αυτά που είναι παχύσαρκα, αλλά και αυτά που είναι μικρότερα σε ηλικία από αυτά που ασκούν το bullying. Οι επιπτώσεις αυτές συνήθως εμφανίζονται στα παιδιά με την εκδήλωση ψυχολογικών και ψυχοσωματικών προβλημάτων. Όλα αυτά όμως μπορούν να αποφευχθούν με την οργανωμένη βοήθεια των γονέων, των δασκάλων αλλά και των προπονητών στις ομάδες οι οποίοι με τις συμβουλές και τις προτροπές για αποφυγή τέτοιων καταστάσεων θα βοηθήσουν πολύ τα παιδιά τους.

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΕΝΝΟΙΑ-ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ BULLYING

Σαν ορισμός το bullying θεωρείται ο επαναλαμβανόμενος εκφοβισμός ατόμων με πραγματική ή απειλούμενη μαρτυρική ποινή φυσικής, προφορικής, γραπτής ή συναισθηματικής κακομεταχείρισης τους ή της διάδοσης φημών με απώτερο σκοπό τον κοινωνικό τους αποκλεισμό ,ή της αρπαγής της περιουσίας τους. Σύμφωνα με τους Pepler και Craig (1997) το bullying είναι ο ισχυρισμός της εξουσίας μέσω της επιθετικότητας. Η μορφή του αλλάζει με την ηλικία: bullying στο προαύλιο του σχολείου, σεξουαλική παρενόχληση, επιθέσεις συμμοριών, έγγαμη βία, κακοποίηση παιδιών, παρενόχληση στον χώρο εργασίας και παρενόχληση των ηλικιωμένων. Σύμφωνα με την άποψη της Barbara Coloroso (“The bully, the bullied and the bystander”) το bullying δεν έχει να κάνει με τον θυμό. Δεν είναι μία σύγκρουση που πρέπει να επιλυθεί, αλλά έχει να κάνει με την περιφρόνηση- ένα πολύ δυνατό συναίσθημα αντιπάθειας σε κάποιον που θεωρείται πως είναι άχρηστος, κατώτερος και είναι ανάξιος σεβασμού. Η περιφρόνηση αυτή προέρχεται από τρία εμφανή ψυχολογικά «πλεονεκτήματα» που επιτρέπουν στα παιδιά να βλάψουν άλλους χωρίς να νιώθουν εμπάθεια, συμπόνια ή ντροπή. Αυτά τα «πλεονεκτήματα» είναι: η αίσθηση της εξουσιοδότησης που τους δίνει το δικαίωμα να πληγώνουν και να ελέγχουν τους άλλους, μία δυσανεξία προς την διαφορετικότητα και στην ελευθερία να αποκλείουν, να απομονώνουν και διαχωρίζουν τους άλλους.(1,2).

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ BULLYING

Το φαινόμενο μελετήθηκε πρώτη φορά στη Νορβηγία το 1978 ενώ το 1987 εμφανίζεται για πρώτη φορά σε επιστημονικά περιοδικά ο όρος bullying. Οι εκατοντάδες βιβλιογραφικές αναφορές που αυξάνονται από τότε με γεωμετρική πρόοδο αφορούν περιστασιακά τόσο στα σχολεία όσο και στους χώρους εργασίας. Η βία μεταξύ των παιδιών δεν είναι κάτι το καινούργιο. Μπορούμε να αναλογιστούμε και παραδείγματα από την παγκόσμια λογοτεχνία όπως είναι αυτές του «Ολιβερ Τουίστ» και «Οι

περιπέτειες του Τόμας Μπράουν». Το πρόβλημα υπήρχε από την αρχή της μαζικής εκπαίδευσης κα, αλλά πήρε διαστάσεις την εποχή της παγκοσμιοποίησης και ιδιαίτερα μετά την μετατροπή του εκπαιδευτικού μας συστήματος σε πολυπολιτισμικό.(1)

1.3 ΜΟΡΦΕΣ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΟΥ BULLYING

Το bullying παίρνει πολλές μορφές και μπορεί να συμπεριλάβει πολλές διαφορετικές συμπεριφορές όπως είναι:

- 1) Χρησιμοποίηση υβριστικών ή περιπαικτικών εκφράσεων
- 2) Απειλές και εκβιασμός
- 3) Σωματική βία, χτυπήματα, τσιμπήματα, δαγκωνιές και σπρωξίματα
- 4) Κλοπές
- 5) Ζημιές στην προσωπική περιουσία κάποιου
- 6) Επιδιωκόμενη απομάκρυνση των φίλων
- 7) Εσκεμμένο ή συχνό αποκλεισμό μαθητών από κοινωνικές δραστηριότητες
- 8) Διάδοση κακοηθών και ψευδών φημών
- 9) Ηλεκτρονικό bullying μέσω κινητού τηλεφώνου ή διαδικτύου (cyber-bullying)

1.3.1 ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΥΒΡΙΣΤΙΚΩΝ Η ΠΕΡΙΠΑΙΚΤΙΚΩΝ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ

Η χρησιμοποίηση υβριστικών ή περιπαικτικών εκφράσεων αποτελεί την πιο επικίνδυνη και μακράς διάρκειας μορφή bullying. Οι λέξεις μπορούν να ενισχύσουν, να τονώσουν και να εξυψώσουν κάποιον καθώς επίσης και να τον πληγώσουν. Έχουν την ικανότητα να κάνουν έναν άνθρωπο να γελάσει αλλά παράλληλα να τον περιάγουν σε κλάματα. Ο λεκτικός εκφοβισμός παρατηρείται κυρίως σε παιδιά ηλικίας από εννέα έως και δεκατριών και δημιουργεί σοβαρές «πληγές».

Ο λεκτικός εκφοβισμός μπορεί να επηρεάσει ακόμα και άτομα με έντονη αυτοπεποίθηση καθώς ακόμα και αυτά φαίνονται ανίσχυρα στην προσπάθεια να καταστούν ανεπηρέαστα. Για το λόγο αυτό σκόπιμα οι μαθητές – bullies, που εκδηλώνουν αυτή τη μορφή εκφοβισμού, χρησιμοποιούν λέξεις – φράσεις οι οποίες θα ταπεινώσουν και θα εξευτελίσουν το άτομο-στόχο χωρίς καμία ιδιαίτερη σκέψη. Ο τρόπος εμφάνισης του ποικίλει. Συχνά οι μαθητές – bullies χρησιμοποιούν παρατσούκλια, σαρκάζουν και πειράζουν με τρόπο μοχθηρό. Ακόμη, εκδηλώνουν την πρόθεσή τους για λεκτικό εκφοβισμό μέσω πειρακτικών ονομάτων, απειλών και βρίσιμο.

Λεκτικές εκδηλώσεις του bullying αποτελούν οι ειρωνεία, οι οικονομική κατάσταση, η εξωτερική εμφάνιση καθώς και η εθνική προέλευση.

Οι συνέπειες που μπορεί να επιφέρει η συγκεκριμένη μορφή bullying στα παιδιά μπορούν να χαρακτηριστούν ακόμα και καταστροφικές. Τα άτομα – θύματα εμφανίζουν μειωμένη αυτοπεποίθηση, έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους άλλους καθώς και δυσκολία στη δημιουργία φιλίας. Γίνεται λοιπόν εύκολα αντιληπτό ότι ο λεκτικός εκφοβισμός αποτελεί μια ύπουλη εκδήλωση ισχύος ενάντια στα άτομα – θύματα. Ωστόσο, έρευνες έχουν αποδείξει ότι οι θύτες είναι άτομα που χαρακτηρίζονται από μειωμένη αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση. Σύμφωνα λοιπόν με όλα τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό πόσο οδυνηρός μπορεί να καταστεί ο λεκτικός εκφοβισμός.(1.3,14)

1.3.2 ΑΠΕΙΛΕΣ ΚΑΙ ΕΚΒΙΑΣΜΟΣ

Οι απειλές και ο εκβιασμός αποτελούν ένα είδος εκφοβισμού ο οποίος μπορεί να χαρακτηριστεί και ως ψυχολογικός εκφοβισμός καθώς είναι ένας ιδιαίτερα διακριτικός τρόπος bullying. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι η συγκεκριμένη μορφή bullying παρατηρείται συχνότερα μεταξύ κοριτσιών παρά αγοριών. Το κύριο χαρακτηριστικό της συνδέεται με τη δημιουργία ενός κλίματος φόβου για το μαθητή ή τη μαθήτριά - θύμα, με οποιαδήποτε πράξη που προκαλεί ψυχολογικό πόνο. Οι τρόποι εκδήλωσής του συμπεριλαμβάνουν την αποφυγή συνομηλίκων, την απομόνωση ατόμων (από συζητήσεις, παιχνίδια κ. τ. λ.), την διάδοση αρνητικών σχολίων, τον σαρκασμό, την ταπείνωση, την υποτίμηση καθώς και ρατσιστικά ή σεξιστικά σχόλια . Στη μορφή αυτή του bullying περιλαμβάνονται επίσης το κρύψιμο των βιβλίων, το λέρωμα ή και η καταστροφή των προσωπικών αντικειμένων ενός μαθητή - θύματος αλλά και ο εκβιασμός για χρήματα.

Οι συνέπειες όλων των παραπάνω συμπεριλαμβάνουν την συναισθηματική επιθετικότητα, εχθρική συμπεριφορά και απομόνωση του ατόμου – θύματος. Συχνά παρατηρείται το αίσθημα ντροπής, αμηχανίας και φόβου. . Όλα αυτά τα συναισθήματα μπορεί να οδηγήσουν σε κατάπτωση, χαμηλό αυτοσεβασμό, αιδημοσύνη, απομόνωση, μελλοντική χαμηλή εκπαιδευτική και επαγγελματική απόδοση καθώς και απειλή ή απόπειρα αυτοκτονίας.

Η προσωπικότητα των μαθητών – θυτών εμφανίζεται διαταραγμένη με έντονες αντικοινωνικές τάσεις ενώ πολλές φορές παρατηρείται ακόμα και εγκληματική συμπεριφορά και ανικανότητα εκδήλωσης κατανόησης και συμπόνιας προς τους άλλους.

Εξετάζοντας το συγκεκριμένο θέμα από την πλευρά του μαθητή – θύματος παρατηρούμε ότι οι επιπτώσεις του συναισθηματικού εκφοβισμού είναι πολύ σοβαρές καθώς μπορεί να κυμαίνονται από την ταπείνωση που το άτομο μπορεί να βιώσει ως τη σοβαρή ψυχολογική βλάβη και έκπτωση στην κοινωνική του λειτουργικότητα.

Συνοψίζοντας, πρέπει να τονίσουμε το μεγάλο βαθμό επιβάρυνσης της υγείας από το συγκεκριμένο είδος εκφοβισμού. Η σοβαρότητα των επιπτώσεων του έγκειται στο γεγονός ότι ένα παιδί μπορεί να έχει εκφοβηθεί ψυχολογικά και κανείς να μην γνωρίζει ότι υποφέρει από αυτό. Σε αντίθεση με το σωματικό εκφοβισμό, δεν αφήνει αποδείξεις, όπως σημάδια ή μελανιές. Έτσι, είναι δύσκολο να παρατηρηθεί από τους ενήλικες. Τα «σημάδια» που αφήνει είναι τόσο βαθειά που μπορούν να διατηρηθούν και μία ζωή.(1,3,14)

1.3.3 ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ, ΧΤΥΠΗΜΑΤΑ, ΤΣΙΜΠΗΜΑΤΑ, ΔΑΓΚΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΣΠΡΩΞΙΜΑΤΑ

Η σωματική βία, τα χτυπήματα, τα τσιμπήματα, οι δαγκωνιές και τα σπρωξίματα αποτελούν μια από τις συχνότερες μορφές bullying, η οποία παρατηρείται μεταξύ κυρίως αγοριών μικρών ηλικιών, με σκοπό τον τραυματισμό ή την απειλή για τραυματισμό ενός ατόμου.

Σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.) τα ποσοστά εμφάνισης του σωματικού εκφοβισμού στην Ελλάδα είναι άξια λόγου. Συγκεκριμένα το 37% μαθητών δημοτικού ανέφεραν ότι έχουν υποστεί σωματική βία ενώ το 13% ότι έχουν διαπράξει. Επίσης στα σχολεία πολλών ευρωπαϊκών χωρών το φαινόμενο του σωματικού εκφοβισμού είναι ιδιαίτερα συχνό.

Οι τρόποι εκδήλωσης της συγκεκριμένης μορφής bullying συμπεριλαμβάνουν χτυπήματα, χαστούκια και μπουιές, σπρωξίματα και τράβηγμα μαλλιών, τσιμπήματα, δαγκωνιές καθώς και τον περιορισμό του μαθητή με διάφορες σωματικές πρακτικές. Στο συγκεκριμένο είδος bullying μπορεί ακόμα να συμπεριληφθεί και η κλεψιά καθώς τα

χτυπήματα πολλές φορές συνοδεύονται από την αφαίρεση δια της βίας αντικειμένων που ανήκουν στο θύμα. Κατά την εκδήλωση σωματικής βίας από τον μαθητή θύτη ο ίδιος αισθάνεται δυνατός και κυρίαρχος ενάντια στον αδύναμο συμμαθητή του.

Ο σωματικός εκφοβισμός είναι εφικτό σε μεγαλύτερο βαθμό να αντιμετωπιστεί σε σχέση με άλλες μορφές bullying λόγω της αμεσότητας του. Είναι πιο εύκολο κάποιος να αντιμετωπίσει τις άμεσες σωματικές πρακτικές από τις λεκτικές επιθέσεις και τον κοινωνικό αποκλεισμό. (1,3,14)

1.3.4 Η ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΜΟΡΦΗ

Η σεξουαλική μορφή bullying αποτελεί ένα σύνηθες πρόβλημα, το οποίο εμφανίζεται όλο και σε μεγαλύτερα ποσοστά μέσα στο σχολικό χώρο. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Αγγλία φαίνεται ότι περισσότεροι από 3000 μαθητές αγγλικών σχολείων αδυνατούν να παρακολουθήσουν μάθημα λόγω της απρεπούς σεξουαλικής συμπεριφοράς που έχουν βιώσει.(3,14)

Ο σεξουαλικός εκφοβισμός μπορεί να εκδηλωθεί με διάφορους τρόπους όπως είναι ένα απρεπές άγγιγμα, απειλή, λεκτική παρενόχληση, προσβλητικά γράμματα και εικόνες (ζωγραφιά, γκράφιτι) ή ακόμα και προσβλητικά μηνύματα με άκρως σεξουαλικό περιεχόμενο χωρίς καμία πρόκληση από το μαθητή θύμα. Όσον αφορά στη χρήση υβριστικών σεξουαλικών παρατσουκλιών και το ψηλάφισμα, και αυτές οι μορφές αποτελούν εξίσου σοβαρές εκδηλώσεις του σεξουαλικού εκφοβισμού που εμφανίζεται στο σχολικό χώρο.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι ο εξαναγκασμός του θύματος σε μία σεξουαλική πράξη την οποία δεν επιθυμεί. Θύματα συνήθως είναι τα κορίτσια τα οποία επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό καθώς αδυνατούν να μιλήσουν για αυτό το οποίο έχουν υποστεί. Όλο αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα κορίτσια, σε αντίθεση με τα αγόρια, να εμφανίζουν χαμηλό αυτοσεβασμό, φτωχή φυσική και πνευματική υγεία, άγχος να τραυματικά συμπτώματα.(3,14)

1.3.5 CYBER-BULLYING (Διαδικτυακός εκφοβισμός)

Το cyber-bullying είναι η χρήση των επικοινωνιακών και πληροφοριακών

τεχνολογιών για την υποστήριξη εσκεμμένης επαναλαμβανόμενης και εχθρικής συμπεριφοράς από ένα άτομο ή μια ομάδα, που έχουν σαν σκοπό να βλάψουν άλλους. Όπως έχει γίνει πιο σύνηθες στην κοινωνία, ιδίως μεταξύ των νέων, νομικές και ευαισθητοποιημένες εκστρατείες έχουν προκύψει για την καταπολέμηση του. Το cyber-bullying ορίζεται ως : «όταν το διαδίκτυο, τα κινητά τηλέφωνα και άλλες συσκευές χρησιμοποιούνται για να στέλνουν κείμενα ή εικόνες με σκοπό να βλάψουν ή να ντροπιάσουν ένα άλλο πρόσωπο. Μπορεί να γίνεται με πολύ απλό τρόπο όπως την προώθηση ενός e-mail σε κάποιον που είπε πως δεν θέλει περεταιίρω επαφές με τον αποστολέα αλλά μπορεί επίσης να περιλαμβάνει και απειλές σεξουαλικού περιεχομένου σχόλια, τοποθέτηση υποτιμητικών ετικετών και όλα αυτά με στόχο την ταπείνωση του ατόμου.

Σε αντίθεση με του φυσικούς bullies, οι «ηλεκτρονικοί» bullies μπορούν να παραμείνουν ανώνυμοι χρησιμοποιώντας διαφορετικούς ηλεκτρονικούς λογαριασμούς, ψευδώνυμα, μηνύματα στα κινητά έτσι ώστε να κρατάνε μυστική την ταυτότητα τους. Αυτό τους ελευθερώνει από τους περιορισμούς της συμπεριφοράς που πρέπει να έχουν μέσα στην κοινωνία. Ένα πιθανό πλεονέκτημα των θυμάτων του cyber-bullying σε σύγκριση με αυτό των θυμάτων του παραδοσιακού bullying είναι ότι έχουν την

δυνατότητα να το αποφύγουν απλά, με την απλή κίνηση του να βγουν εκτός του «δωματίου συζήτησης» (chat room). Οι αριθμοί τηλεφώνων και οι λογαριασμοί ηλεκτρονικού ταχυδρομείου είναι δυνατόν να αλλάξουν επιπλέον, οι περισσότεροι λογαριασμοί ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προσφέρουν πλέον υπηρεσίες που θα φιλτράρουν αυτόματα τα μηνύματα από ορισμένους αποστολείς, πριν ακόμη φθάσουν τα εισερχόμενα και τα τηλέφωνα προσφέρουν παρόμοιες λειτουργίες αναγνώριση κλήσης.(1)

2.ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΩΣ ΘΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΥΤΕΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ - BULLYING. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΥΤΗ - ΘΥΜΑ

Τα χαρακτηριστικά στοιχεία της προσωπικότητας των παιδιών διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εκδήλωση φαινομένων σχολικού εκφοβισμού, σε συνάρτηση πάντα με τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν. Η περιγραφή των χαρακτηριστικών περιγραμμάτων των παιδιών-θυτών αλλά και των παιδιών - θυμάτων αποτελεί καίριο άξονα στην εκτίμηση της έκτασης του φαινομένου.(14)

2.1. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΘΥΤΩΝ

Οι μαθητές που εμπλέκονται σε εκφοβιστικές συμπεριφορές είναι παιδιά με αυταρχική προσωπικότητα, επιθετικά- ακόμα και προς τους ενήλικες-, παρορμητικά και με σωματική δύναμη - ιδίως τα αγόρια-. Έχουν ασυνήθιστα ελάχιστο άγχος και ανασφάλεια, νιώθουν την ανάγκη να κυριαρχούν και να έχουν τον έλεγχο ενώ αδυνατούν να ελέγξουν τις ενορμήσεις τους. Ακόμη, χαρακτηρίζονται από υπερβολική αυτοεκτίμηση και τους διακρίνει από τους άλλους μαθητές η αντεπίθεση και η βιαιότητα που χρησιμοποιούν ως μέσο διαχείρισης των προβλημάτων τους. Αποζητούν την ανοιχτή και δημόσια διαμάχη με στόχο να επιβεβαιώσουν την υπεροχή τους και να επιβληθούν στην ομάδα των συνομηλίκων τους.(14)

Η παραπάνω άποψη, ότι δηλαδή οι θύτες είναι άτομα μη αγχώδη και ανασφαλή, επικυρώνεται και από τον Olweus (1994) ο οποίος απορρίπτει την εκδοχή ότι αυτά τα επιθετικά παιδιά κυριαρχούνται κατά βάθος από ανασφάλεια και άγχος. Ωστόσο, ο Slee (1994) αντιτίθεται υποστηρίζοντας ότι στο δικό του δείγμα οι θύτες είχαν μέτρια αυτοεκτίμηση και ενώ φαίνεται να χαίρουν κάποιου κοινωνικού κύρους στο σχολείο, δεν είναι αγαπητά στους δασκάλους και δηλώνουν ότι δεν είναι ευχαριστημένα στο σχολικό περιβάλλον. Η διαπίστωση αυτή του Slee μπορεί να επιβεβαιωθεί και από το γεγονός ότι η δημοτικότητα των μαθητών που εκφοβίζουν βρίσκεται στο μέσο ή κάτω από το μέσο όρο, ενώ στις μεγαλύτερες σχολικές τάξεις μειώνεται περισσότερο.(14)

Θα ήταν σημαντικό να αναφέρουμε σ' αυτό το σημείο πως σαν αποτέλεσμα της διάκρισης των θυτών σε δημοφιλείς και μη να αναφερθεί ότι οι επιθετικοί- μη δημοφιλείς

μαθητές έχουν μεγαλύτερη τάση να προβάλουν εκφοβισμό στα άλλα παιδιά. Κύριο χαρακτηριστικό τους είναι η ανεξέλεγκτη ορμή. Επίσης όχι μόνο δημιουργούν προβλήματα σε άλλους αλλά και συνεχίζουν την επίθεση μέχρι να επέλθει ο τελικός εξευτελισμός του αντιπάλου. Τα χαρακτηριστικά στοιχεία των θυτών-bullies επίσης είναι και η κακή σχέση που έχουν με τον εαυτό τους αλλά και άτομα που είναι συνομήλικοι τους με αποτέλεσμα να μην έχουν καλή επικοινωνία μεταξύ τους. Έχει παρατηρηθεί πως μεγάλο ποσοστό των παιδιών αυτών προέρχονται από οικογένειες που χρησιμοποιούν πολύ αυστηρούς τρόπους τιμωρίας, όπως τη χειροδικία, και παράλληλα τα παραμελούν. Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον όπου οι κανόνες και ο τρόπος ζωής είναι πολύ αυστηρός και ταυτόχρονα δέχονται ελάχιστα ερεθίσματα στοργής και ανταπόκρισης έχουν μειωμένη ικανότητα στο να συναναστρέφονται με συνομήλικους του αλλά και πρόβλημα χαμηλής αυτοεκτίμησης. (14)

Η προσωπικότητα των θυτών είναι τέτοια ώστε κάνει την συμπεριφορά τους κάπως περίεργη. Για παράδειγμα, οι θύτες-bullies ικανοποιούνται με το να προκαλούν πόνο σε άλλους κάτι το οποίο αντί να τους «αγχώνει», κατά κάποιο τρόπο, εκείνοι αντιδρούν με ψυχρότητα χωρίς να νιώθουν ενοχή και αδιαφορούν για τα θύματα τους. Όπως προαναφέρθηκε οι bullies νιώθουν ευχαρίστηση να κακομεταχειρίζονται τους άλλους, κάτι το οποίο αντλείται από την ανάγκη που έχουν να νιώθουν ισχυροί και δυνατοί και πως μπορούν να επιβληθούν. Συχνά οι bullies παρόλη την υπεροχή που θέλουν να δείξουν στα θύματα τους όταν βρεθούν σε απολογία για τις πράξεις τους προσπαθούν να πείσουν με ψέματα πως τα θύματα είναι αυτά που προκάλεσαν ,δείχνοντας έτσι την έλλειψη θάρρους που έχουν όταν βρίσκονται ενώπιον των πράξεων τους.(14)

Η συμπεριφορά τους απέναντι στους ενήλικους είναι σε αναλογία παρόμοια με αυτή που επιδεικνύουν στα θύματα τους, είναι δηλαδή ανυπάκουοι, προκλητικοί και αναπτύσσουν μία εχθρική και αντιδραστική συμπεριφορά σε γονείς, δασκάλους και στο κοντινό τους περιβάλλον. Στο χώρο του σχολείου θα λέγαμε πως είναι αντικοινωνικοί, δεν προσαρμόζονται εύκολα και συναντούν πολλές δυσκολίες στον τομέα της μάθησης.(14)

2.1.1. Ο «ΚΑΤ' ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ» ΘΥΤΗΣ

Η κατηγορία αυτών των μαθητών που χαρακτηρίζονται από μία συνεχόμενη

κατάσταση του να είναι θύτες έχουν οδηγήσει τους ερευνητές να εστιάσουν σ' αυτούς. Σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει στον Καναδά, έχει φανεί πως το 12% των μαθητών προσδιορίστηκαν ως κατ' εξακολούθηση θύτες και μάλιστα ήταν υπεύθυνοι για το 69% της θυματοποίησης συνομηλίκων τους.

Αυτή η κατηγορία εμφανίζεται κυρίως στα αγόρια και λιγότερο στα κορίτσια και επίσης σχετίζεται αρκετά με την ηλικία. Ο κατ' εξακολούθηση εκφοβισμός είναι ιδιαίτερα σοβαρός και εκδηλώνεται μέσω σωματικής και λεκτικής επίθεσης αλλά και κοινωνικού αποκλεισμού.(14)

2.2. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Από την άλλη μεριά, τα θύματα του bullying διακατέχονται από περισσότερο άγχος και ανασφάλεια σε σχέση με τους συμμαθητές τους. Αυτά τα άτομα θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ήσυχα, ευαίσθητα, προσεκτικά και με πολύ λίγους φίλους. Ο χαρακτήρας τέτοιος που τους κάνει να δείχνουν αδύναμοι και μοναχικοί. Κυριότερα όμως αυτή η αδυναμία εμφανίζεται στον ψυχολογικό και σωματικό τομέα όπως είναι το βάρος, το ντύσιμο ή ακόμα και αν χρησιμοποιούν γυαλιά, κάτι το οποίο τους κάνει υποψήφιους στους bullies για να υποστούν θυματοποίηση.

Τα θύματα του bullying βιώνουν καθημερινά την κοινωνική απομόνωση κυρίως στο χώρο του σχολείου, νιώθουν ανασφάλεια, υστερούν σε δεξιότητες (κοινωνικές, αθλητικές κ.α) , έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση.

Όπως προαναφέρθηκε τα θύματα δέχονται εκφοβιστικές συμπεριφορές εναντίον τους. Σ' αυτές τις ενέργειες όμως σπάνια υπερασπίζονται τον εαυτό τους ή αντεπιτίθενται και προτιμούν ως λύση σε αυτή την ψυχολογική αναστάτωση να εκδηλώνονται με κλάμα ή θυμό. Τα θύματα όταν δέχονται προσβολές ή πειράγματα σπάνια θα αντεπιτεθούν ή θα αμυνθούν, όπως επίσης σπάνια θα εκδηλώσουν επιθετική ή προκλητική συμπεριφορά. Σε συγκρούσεις με συνομηλίκους οι οποίες είναι συχνές και κάποιες φορές αναπόφευκτες, καταφεύγουν σε υποτακτική, αμυντική συμπεριφορά χωρίς ούτε καν να προσπαθήσουν να διεκδικήσουν το δίκιο τους. (14)

Αυτό το οποίο αποτελεί βασικό στοιχείο της θυματοποίησης ανάμεσα σε συνομηλίκους είναι η διαφορετικότητα. Κάποιοι μαθητές αποκλίνουν από κοινωνικές δραστηριότητες και έτσι δεν γίνονται αποδεκτοί στο σύνολο με αυτά τα χαρακτηριστικά

και συμπεριφορά. Γι' αυτό το λόγο είναι εμφανές πως τα παιδιά που ασχολούνται περισσότερο με την ανάπτυξη της μαθητικής κουλτούρας τους, είναι παιδιά διαφορετικής εθνικότητας ή και διαφορετικής θρησκείας γίνονται αμέσως υποψήφια για θυματοποίηση. Ακόμα, πρόβλημα από εξάρσεις του φαινομένου του bullying αντιμετωπίζουν τα παιδιά που έχουν κάποια αναπηρία(νοητική, σωματική κ.α).

Θα είναι σημαντικό να αναφερθεί επίσης και μία άλλη κατηγορία ατόμων στο πλαίσιο του φαινομένου αυτού η οποία είναι τα <<προκλητικά θύματα>> όπως ορίζονται από ερευνητές. Στην κατηγορία αυτή τα άτομα που εμπλέκονται έχουν τα εξής χαρακτηριστικά: είναι υπερκινητικά, μη συνεργάσιμα και έχουν μία τάση να παρενοχλούν τους άλλους, κάτι που έχει σαν αποτέλεσμα να προκαλούν τις επιθέσεις των συνομηλίκων τους. Όταν όμως αυξηθεί η ένταση παίρνουν καθαρά το ρόλο του θύματος χωρίς να μπορούν να αντισταθούν. Επιπλέον, πρέπει να τονίσουμε πως τα θύματα δεν ζητούν βοήθεια γιατί πιστεύουν πως δεν μπορούν να βοηθηθούν από κανέναν και ακόμα γιατί έχουν πειστεί πως η κατάσταση αυτή δεν έχει λύση. (14)

2.2.1. Η ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΗ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟ BULLYING

Η συνηθισμένη κατάσταση θυματοποίησης από τον θύτη και το θύμα αλλά υπάρχουν ακόμα και τα θύματα τα οποία αντιμετωπίζουν καταστάσεις με περισσότερους θύτες. Σύμφωνα με έρευνα το 35% των μαθητών ήταν θύματα περισσότερων από ενός θυτών. Μεγάλη εντύπωση προκαλεί το γεγονός με μία μαθήτρια η οποία είχε πέσει θύμα εκφοβισμού από εννέα παιδιά ταυτόχρονα. Η εντεκάχρονη αυτή μαθήτρια είχε υποστεί σωματικό και λεκτικό εκφοβισμό ενώ χαρακτηριζόταν ως η λιγότερο δημοφιλής στην τάξη της. Αυτό το γεγονός επιβεβαιώνει την θεωρία περί διαφορετικότητας σε κάθε παιδί και πόσο μπορεί να επηρεάσει την κατάσταση του όταν δεν έχει καλή κοινωνική θέση μέσα στο σύνολο.(14)

2.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗ

Οι παρατηρητές είναι μαθητές οι οποίοι κατά τη διάρκεια μίας εκδήλωσης εκφοβισμού είναι μάρτυρες και την παρακολουθούν. Για την ακρίβεια οι παρατηρητές είναι παρόντες στο 85% των περιπτώσεων. Οι ίδιοι επηρεάζονται από αυτό που βλέπουν

αφού πολύ συχνά βιώνουν συναισθήματα φόβου μήπως πληγωθούν και οι ίδιοι , μήπως γίνουν και οι ίδιοι στόχοι αλλά και μήπως κάνουν καμία κίνηση που μπορεί να χειροτερέψει την κατάσταση. Συνήθως, παραμένουν απλοί παρατηρητές χωρίς να συμμετέχουν ενεργά στις πράξεις εκφοβισμού, βοηθώντας δηλαδή τα θύματα. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως στις καταστάσεις εκφοβισμού όσο περισσότεροι είναι οι παρατηρητές το περισσότερη διάρκεια έχουν και αυτές. Παρόλα αυτά από την στιγμή που οι μαθητές αποδοκίμασαν τα εκφοβιστικά αυτά συμβάντα, οι πιθανότητες να σταματήσουν αυτά πέρασαν το 50%. (14)

2.4. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΥΤΗ - ΘΥΜΑ

Σύμφωνα με τον Olweus υπάρχει άλλη μία κατηγορία μαθητών η οποία έχει ρόλο μέσα σε καταστάσεις εκφοβισμού και αυτή είναι οι θύτες-θύματα οι αποτελούν το 8,7%. Χαρακτηριστικό αυτής της κατηγορίας είναι πως τα παιδιά αυτά έχουν πέσει θύματα εκφοβισμού και με την πρώτη ευκαιρία που θα τους παρουσιαστεί ανταποδίδουν τον εκφοβισμό. Επίσης είναι επιθετικά, έχουν αυτοπεποίθηση και είναι σίγουρα για τον εαυτό τους όταν βρίσκονται σε περιβάλλον με άτομα στα οποία είναι αποδεκτά. Όταν βρίσκονται μακριά από τον κύκλο τους όμως μπορεί εύκολα να θυματοποιηθούν αφού δεν νιώθουν πια πως είναι ασφαλή.

3. ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ BULLYING ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ

3.1 BULLYING ΚΑΙ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Μελέτες σε αρκετές χώρες έχουν δείξει πως ένας μεγάλος αριθμός παιδιών σε δημοτικά σχολεία και γυμνάσια έχουν πέσει συχνά θύματα bullying από συνομηλίκους τους. Τα παιδιά αυτά εμφανίζουν συμπτώματα όπως πονοκεφάλους, στομαχικές διαταραχές, άγχος, κατάθλιψη και κάποια «βρέχουν» το κρεβάτι τους. Σε μία έρευνα βρέθηκε ότι τα παιδιά που πέφτουν θύματα βιώνουν περισσότερο την μοναξιά και προσπαθούν να αποφεύγουν την έλευση στο σχολείο με το φόβο μήπως ξαναπέσουν θύματα κάποιων επιτήδειων παιδιών (Kochenderfer and Ladd, 1996). Σε μία άλλη έρευνα βρέθηκε πως οι μαθητές γυμνασίου οι οποίοι δέχονται bullying έχουν μεγαλύτερο επίπεδο ρίσκου στο να πέσουν σε κατάθλιψη και άγχος κατά τη διάρκεια της επόμενης σχολικής χρονιάς. Αυτό συμβαίνει κυρίως στα κορίτσια. Το στρες της θυματοποίησης έχει σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη σωματικών και ψυχολογικών προβλημάτων υγείας. Τα παιδιά τα οποία είναι καταθλιπτικά ή αγχώδη κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς έχουν πιθανότητες να γίνουν τα θύματα και την επόμενη χρονιά. Το άγχος ή η κατάθλιψη μπορεί να κάνει το παιδί να φαίνεται πιο ευάλωτο στους επιθετικούς συνομηλίκους και έτσι να κάνει το παιδί πιο εύκολο στόχο για θυματοποίηση. Τα θυματοποιημένα παιδιά εκθέτουν κάποια χαρακτηριστικά ευπάθειας όπως είναι η υποκατηγοριματική συμπεριφορά κάτι το οποίο τα κάνει να φαίνονται ελκυστικοί στόχοι στα επιθετικά παιδιά. Λόγω των διαφόρων προβλημάτων υγείας που προκαλεί η θυματοποίηση οι γιατροί θεωρούν πολύ σημαντικό να ερωτούνται τα παιδιά αν έχουν πέσει ποτέ θύματα bullying. Η πρόληψη του φαινομένου του bullying στα σχολεία μπορεί να μειώσει σε μεγάλο βαθμό τον αριθμό των παιδιών που αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους προβλήματα υγείας. Έρευνες έχουν δείξει πως οι παρεμβάσεις τέτοιου είδους μειώνουν την έξαρση του φαινομένου αυτού. Γιατροί και άλλοι υπεύθυνοι υγείας μπορούν να κάνουν ενεργές προσεγγίσεις στο να δουλέψουν μαζί με τα σχολεία και να τα βοηθήσουν με την εφαρμογή της πολιτικής του anti-bullying. Η συνεργασία μεταξύ σχολείων και γιατρών μπορεί να βοηθήσει και με την ταυτοποίηση των παιδιών-θυμάτων. Σε μερικές

Ευρωπαϊκές χώρες όπως η Ολλανδία οι δημοτικές υπηρεσίες υγείας των παιδιών έχουν νόμιμα αναθεμενικά καθήκοντα για να βοηθήσουν να τα σχολεία στο να εντοπίσουν τα παιδιά που έχουν ψυχοκοινωνικά προβλήματα.(11)

3.2 TO BULLYING ANAMEΣA ΣΤΟΥΣ ΕΦΗΒΟΥΣ

Το bullying αλλά και το να πέφτεις θύμα αυτού έχουν αναγνωρισθεί πρόσφατα ως προβλήματα υγείας για παιδιά του σχολείου λόγω της σχέσης τους με διάφορα προβλήματα συμπεριλαμβανομένης και της ψυχικής υγείας και βίαιης συμπεριφοράς. Μεγάλες έρευνες υποστηρίζουν πως το 20-30% των μαθητών συχνά περιπλέκονται στο bullying ως δράστες ή ως θύματα. Το Bullying περιλαμβάνει ένα εύρος από πού έχουν σαν αποτέλεσμα μία ανισορροπία δύναμης μεταξύ του επιτιθέμενου και του θύματος. Τέτοιες συμπεριφορές περιλαμβάνουν όχι μόνο φυσική επιθετικότητα αλλά και λεκτική παρενόχληση και δημόσιο εξευτελισμό. Συναισθηματικού τύπου bullying από συνομηλίκους είναι ειδικά μία μεγάλη έννοια της νεολαίας και πρόσφατες σχολικές γνώμες υποστήριξαν πως δεν είναι φυσική κακοποίηση από συνομηλίκους αλλά ανικανότητα αντιμετώπισης της κοινωνικής γελοιοποίησης και προσωπικής απόρριψης που μπορούν να τροφοδοτήσουν ακραία ξεσπάσματα βίας. Μεγάλης κλίμακας μελέτες των ΗΠΑ σχετικά με την παρενόχληση και τη θυματοποίηση έχουν στηριχθεί κυρίως σε αυτό-αναφορές κατά τον προσδιορισμό των ομάδων bullies/θύματα και της αξιολόγησης των προσαρμοσμένων προβλημάτων τους, και κανένας που γνωρίζουμε δεν έχει συνδυάσει εκτιμήσεις από την προοπτική της νεολαίας, των συνομηλίκων τους και των δασκάλων τους. Μελέτες που βασίζονται αποκλειστικά σε αυτο-αναφορές υποδεικνύουν ότι bullies, τα θύματα, και οι bullies-θύματα έχουν όλοι δυσκολίες στην ψυχοκοινωνική προσαρμογή τους. Παρά της εμφάνισης μίας μάλλον ομοιόμορφης εικόνας των τριών αυτών ομάδων σε ορισμένες μελέτες, άλλες έρευνες έχουν βρει διαφορές. Σε σύγκριση με τα θύματα, οι bullies έχουν περισσότερες πιθανότητες να εκδηλώσουν προκλητική συμπεριφορά, αρνητική στάση απέναντι στο σχολείο και στη χρήση ναρκωτικών. Τα θύματα με τη σειρά τους αισθάνονται περισσότερο ανασφαλής και μόνοι από τους bullies. Για την τρίτη ομάδα (bullies-θύματα) οι πληροφορίες είναι λιγότερες αν και αυτές εμφανίζουν τα

περισσότερα προβλήματα. Το να κατανοηθούν τα χαρακτηριστικά αυτών των ομάδων είναι πολύ σημαντικό για την ταυτοποίηση και την παρέμβαση.(11)

Μεταξύ των νέων που συμμετάσχουν στο bullying σε ένα κοινοτικό δείγμα εθνοτικής πολυμορφίας από μαθητές σχολείων έχει διαπιστωθεί ότι οι bullies είναι οι λιγότεροι που εμφανίζουν προβλήματα προσαρμογής. Συγκεκριμένα, οι bullies είναι ψυχολογικά δυνατότεροι από τους συμμαθητές τους που δεν εμπλέκονται με το bullying και απολαμβάνουν υψηλό κοινωνικό κύρος ανάμεσα στους συμμαθητές τους (παρ'όλο που οι συμμαθητές τους τείνουν να αποφεύγουν την παρέα τους). Τα θύματα από την άλλη υποφέρουν όχι μόνο από στρες αλλά και από κοινωνική περιθωριοποίηση δηλαδή οι συμμαθητές τους, τους αποφεύγουν και έχουν και χαμηλή κοινωνική θέση). Τέλος, αυτοί που είναι bullies-θύματα είναι σε ιδιαίτερα προβληματική θέση. Είναι οι μακράν πιο εξοστρακισμένοι από τους συνομήλικούς τους και οι λιγότερο ασχολούμενοι με το σχολείο. Επίσης έχουν πολύ αυξημένα επίπεδα κατάθλιψης και μοναχικότητας.

Όπως συνίσταται από την Αμερικάνικη Ιατρική Ένωση, οι παιδίατροι, οι σχολικοί ψυχολόγοι και άλλοι κλινικοί έχουν ανάγκη από πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τους bullies, τα θύματα καθώς και των συναφών προβλημάτων υγείας τους. Επειδή οι νέοι είναι απρόθυμοι να μιλήσουν σχετικά με το bullying οι γιατροί μπορούν ανά περιόδους να εντοπίσουν συμπτώματα του bullying και της θυματοποίησης πριν ο ρόλος των νέων στο bullying γίνει γνωστός. Ωστόσο, τα συμπτώματα μπορούν να εντοπιστούν ευκολότερα για ορισμένες από τις ομάδες απ'ότι για τους άλλους. Για παράδειγμα, τα θύματα εμφανίζουν σιωπηλά τα σημάδια της ψυχικής αναστάτωσης δεν μπορούν να ανιχνευτούν εύκολα από τους δασκάλους τους. Οι κοινωνικές εκστρατείες ευαισθητοποίησης όχι μόνο ενημερώνουν τους ειδικούς και τους γονείς για το bullying αλλά επίσης ενθαρρύνουν την νεολαία να μιλήσει ανοιχτά για τα προβλήματα που την απασχολούν.(11)

Οι εκπαιδευτικοί διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην πρόληψη και στην παρέμβαση του bullying στο σχολείο, αλλά λαμβάνουν ελάχιστα εάν οποιαδήποτε βοήθεια είναι στο πώς να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τέτοιου είδους προβλήματα. Τους λείπει η ενημέρωση και είναι απρόθυμοι στο να παρέμβουν σε μία κατάσταση παρενόχλησης κάποιου παιδιού που είναι μάρτυρες. Αν και οι εκπαιδευτικοί έχουν το πλεονέκτημα της κατανόησης στο κοινωνικό πλαίσιο του bullying δεν είναι απαραίτητα γνώστες στο πώς να χρησιμοποιήσουν καλύτερα τις γνώσεις τους για να παρέμβουν. Σε σχολεία το bullying και η θυματοποίηση συχνά θεωρούνται ως προσωπικά προβλήματα της επιμέρους νεολαίας παρά ως προβλήματα που απαιτούν συλλογική αντίδραση. Ως εκ τούτου είναι σημαντικό: (11)

- 1) Να εκπαιδευτούν οι καθηγητές σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους τα σχολεία μπορούν να μεταβάλλουν τα κοινωνικά πρότυπα προς το bullying.
- 2) Να βοηθηθούν ώστε να παρεμβαίνουν αποτελεσματικά σε καταστάσεις και περιστατικά του bullying.
- 3) Να συνεργαστούν από κοινού με γιατρούς για την αντιμετώπιση των συμπτωμάτων του bullying και της θυματοποίησης.

3.3 ΤΟ BULLYING ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΥΠΕΡΒΑΡΑ ΚΑΙ ΠΑΧΥΣΑΡΚΑ ΠΑΙΔΙΑ

3.3.1 Η ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες έχει σημειωθεί μία αύξηση του ποσοστού των υπέρβαρων και παχύσαρκων παιδιών παγκοσμίως. Τα παιδιά αποτελούν το ταχύτερα αναπτυσσόμενο τμήμα του πληθυσμού σε παχυσαρκία. Η παιδική παχυσαρκία οδηγεί σε μία ποικιλία κλινικών προβλημάτων υγείας. Το υπερβολικό σωματικό βάρος στα παιδιά σχετίζεται με μία πληθώρα διαβήτη τύπου 2 και κίνδυνο εκδήλωσης ασθένειας καρδιοαγγειακών παραγόντων, τα υπέρβαρα παιδιά έχουν περισσότερες πιθανότητες στο να γίνουν παχύσαρκοι ενήλικες και οι έφηβοι έχουν αυξημένο κίνδυνο νοσηρότητας και θνησιμότητας στην ενηλικίωση. Εξίσου σημαντικές είναι και οι αρνητικές και ψυχολογικές επιπτώσεις της παιδικής παχυσαρκίας συμπεριλαμβανομένης και της απόρριψης από συνομηλίκους και να είναι τα θύματα σε τυχόν επιθετικότητα των συνομηλίκων του δηλαδή όπως το bullying.(10)

Το bullying είναι μία πολύ συχνή μορφή επιθετικότητας στους νέους που περιλαμβάνει τη χρήση επαναλαμβανόμενης δύναμης και επιθετικότητας. Μετά από επανειλημμένες επιθετικές αλληλεπιδράσεις αποκτά εξουσία πάνω στο άτομο που πέφτει θύμα αυτού. Η εφηβεία χαρακτηρίζεται από πολλές αλλαγές στην εμφάνιση και στο μέγεθος του σώματος και αποτελεί ένα εξέχον χαρακτηριστικό αυτής της ηλικιακής ομάδας. Οι αλλαγές αυτές αποτελούν ένα σημαντικό κομμάτι και θεωρούνται πως συχνά είναι το επίκεντρο της παρενόχλησης. Ένας νέος που ασκεί το bullying αναζητά άτομα τα οποία σε ορισμένα προσωπικά θέματα, όπως η παχυσαρκία, θα είναι ευάλωτοι και ίσως έχουν και κάποια αντίδραση στα λεγόμενα του. Με αυτόν τον τρόπο το bullying σχετίζεται με το μέγεθος του σώματος και της παχυσαρκίας στην εφηβεία.(10)

Οι κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις που προκαλούνται από τη διαδικασία του bullying μπορούν να εμποδίσουν την κοινωνική ανάπτυξη της υπέρβαρης και παχύσαρκης νεολαίας διότι οι έφηβοι είναι εξαιρετικά εξαρτημένοι με την κοινωνική υποστήριξη των συνομηλίκων τους, την κοινωνική τους ταυτότητα και τον αυτοσεβασμό. Πράγματι η επικράτηση των κοινωνικών προβλημάτων μεταξύ των παχύσαρκων εφήβων είναι αρκετά υψηλό και αυτά τα κοινωνικά προβλήματα μία

πρόγνωση των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων. Για παράδειγμα, οι υπέρβαροι έφηβοι είναι λιγότερο πιθανόν να παντρευτούν σε σύγκριση με αντίστοιχους μετρίου-βάρους ενήλικες, και τα παχύσαρκα κορίτσια ολοκληρώνουν λιγότερη εκπαίδευση και έχουν χαμηλότερο εισόδημα στα νοικοκυριά τους ως ενήλικες από τα υπόλοιπα μη παχύσαρκα κορίτσια. (10)

4. ΤΟ BULLYING ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

4.1 ΤΡΟΠΟΙ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΟΥ BULLYING ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΥΤΟΥ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

Τα ποσοστά εμφάνισης του bullying στον αθλητισμό έχουν παρατηρηθεί αρκετά υψηλά. Το bullying ασκείται πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από ένα αθλητικό γεγονός με τους εξής τρόπους: (12, 13)

1. Αδικαιολόγητες επιπλήξεις και φωνές προς τον στόχο-αθλητή.
2. Συνεχής κριτική των ικανοτήτων του στόχου-αθλητή.
3. Ρίξιμο φταιξίματος στον στόχο-αθλητή για τυχόν λάθη που γίνονται.
4. Απαιτήσεις χωρίς λόγο που έχουν στόχο την απόδοση.
5. Επαναλαμβανόμενες προσβολές προς τον στόχο-αθλητή.
6. Επαναλαμβανόμενες απειλές για μετακίνηση ή περιορισμό ευκαιριών ή προνομίων.
7. Άρνηση ή μείωση των επιτευγμάτων του αθλητή.
8. Απειλές για χρησιμοποίηση βίας.
9. Μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή μέσω κινητών τηλεφώνων που εμπεριέχουν απειλές ή προσβολές.

Οι αθλητές οι οποίοι υποβάλλονται στο bullying παρατηρείται να χάνουν συχνά την συγκέντρωσή τους, να παίζουν και να προπονούνται διστακτικά, να νιώθουν άγχος, να μειώνεται η απόδοσή τους σε αγώνες ή διαγωνισμούς ή ακόμα και να εγκαταλείπουν εντελώς τα αθλήματα.(12,13)

4.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΠΟΝΗΤΩΝ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ BULLYING

Ο ρόλος των προπονητών σε θέματα bullying καθίσταται ιδιαίτερα σημαντικός για την διαμόρφωση του χαρακτήρα του αθλητή. Ο ρόλος επικεντρώνεται κυρίως στις παρακάτω ενέργειες: (12,13)

1. Ο προπονητής θα πρέπει να γνωρίζει πως αποτελεί ένα πρότυπο για τους αθλητές του. Θα πρέπει να θέτει καλά παραδείγματα και να ενισχύει τους

αθλητές με θετική συμπεριφορά.

2. Θα πρέπει να δεχτεί πως είναι υποχρέωση του να διασφαλίσει ένα αθλητικό περιβάλλον προστατευτικό και σεβαστό με το να μην επιτρέπει ή να μην αδιαφορεί σε συμπεριφορές που καθίστανται ως bullying.
3. Θα πρέπει να καθιερώσει μία ανοιχτή και ειλικρινή επικοινωνία μεταξύ όλων των ατόμων που περιπλέκονται, συμπεριλαμβανομένων των γονέων, των αθλητών, των μάνατζερ και εθελοντών.
4. Θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να ασκήσουν κριτική την δικιά τους συμπεριφορά. Να δεχτούν ανατροφοδότηση χωρίς να είναι επιφυλακτικοί, αν χρειαστεί.
5. Να μην αντιμετωπίζουν τη διαδικασία; έλεγχου, την πολιτική ή την προπόνηση ως απειλή του χαρακτήρα τους, αλλά σαν μία ευκαιρία να μάθουν και δουλεύουν μέσα σε ένα ασφαλέστερο και υγιέστερο αθλητικό περιβάλλον για όλους.

4.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ENANTIA ΣΤΟ BULLYING

Ο ρόλος των γονέων για την αντιμετώπιση του bullying είναι καθοριστικός για τη συμπεριφορά που θα έχουν οι αθλητές μέσα στην κοινωνία της ομάδος. Ο ρόλος επικεντρώνεται κυρίως στις παρακάτω ενέργειες: (12, 13)

1. Οι γονείς θα πρέπει να διατηρούν ανοιχτή επικοινωνία με το παιδί τους και να του δώσουν να καταλάβει πως εκείνοι είναι πρότυπο γι'αυτά.
2. Πρέπει να παρευρεθούν σε μία συζήτηση στην αρχή της χρονιάς όπου θα παραβρίσκονται και άλλοι γονείς, αθλητές και μέλη του διοικητικού συμβουλίου για να συζητήσουν τα αποδεκτά όρια συμπεριφοράς.
3. Να ερευνήσουν αν ο προπονητής αποτελεί πιστοποιημένο μέλος ενός αθλητικού σώματος που έχει κώδικα δεοντολογίας και ορισμένη πολιτική γύρω από τον τομέα της παρενόχλησης.
4. Πρέπει να προσπαθήσουν να παραβρίσκονται σε αγώνες εφόσον αυτό είναι εφικτό.
5. Αν παρατηρήσουν να ασκείται bullying να γνωστοποιούν το θέμα στον

προπονητή, άλλους γονείς ή διοικητικά μέλη.

5. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΩΣ ΧΩΡΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ – BULLYING

Είναι πλέον φανερό ότι το φαινόμενο bullying έχει διεισδύσει σε μεγάλο βαθμό στα σχολεία. Πρέπει λοιπόν να αναλυθεί ο ρόλος όλων των εκπαιδευτηρίων σχετικά με την εκδήλωση του συγκεκριμένου φαινομένου. Ο ρόλος τους σχολείου θα πρέπει να επικεντρωθεί στην αντιμετώπιση, μέσω διαφόρων προγραμμάτων, των δυσκολιών στις σχέσεις μεταξύ των μαθητών ώστε να καταφέρουν να αναπτύξουν μια ισχυρή ταυτότητα που θα τους οδηγήσει στην ομαλή κοινωνικοποίηση.

Η άρνηση πολλών μαθητών να πάνε στο σχολείο είναι μια συνέπεια που παρατηρείται ιδιαίτερα συχνά στην σύγχρονη εποχή από άτομα που έχουν υποστεί την λεγόμενη σχολική βία. Κρίνεται λοιπόν απαραίτητο το σχολείο, ως χώρος εκδήλωσης του φαινομένου, να αναπτύξει μεθόδους πρόληψης μέσω της συνεργασίας μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών καθώς και μέσω της συνεχούς ενημέρωσης των μαθητών.

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ζωή κάθε ατόμου μέσω συναρπαστικών εμπειριών που θα προσφέρουν ικανοποίηση σε κάθε μαθητή. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με επιτυχία αν ο εκάστοτε εκπαιδευτικός είναι ικανός να προσαρμόσει τον τρόπο διδασκαλίας του στον τρόπο σκέψης και εξέλιξης του μαθητή. Μπορεί ωστόσο μέσω διαφόρων εκφοβιστικών συμπεριφορών, η πρωτοβάθμια εκπαίδευση, να αποτελέσει μία άσχημη εμπειρία η οποία θα σημαδέψει τον μαθητή για μία ζωή μειώνοντας τον αυτοσεβασμό και την αυτοπεποίθηση του και επηρεάζοντας ακόμα την υγεία και την εργασία του.

5.1. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Το σχολείο αποτελεί αναμφισβήτητα έναν από τους σημαντικότερους φορείς κοινωνικοποίησης. Με τον όρο κοινωνικοποίηση εννοούμε τη διαδικασία μετάδοσης ηθών, εθίμων, κανόνων και ιδεολογιών. Μέσω της κοινωνικοποίησης, μεταδίδονται στο άτομο οι δεξιότητες και συνήθειες οι οποίες είναι απαραίτητες για τη συμμετοχή του

στην κοινωνία στην οποία ανήκει. Η κοινωνία σχηματίζεται από ποικιλία κοινών κανόνων, συμπεριφορών, αξιών, κινήτρων, κοινωνικών ρόλων, συμβόλων και γλωσσών. Κατ' αυτό τον τρόπο, η κοινωνικοποίηση μπορεί να οριστεί ως το μέσο με το οποίο επιτυγχάνεται κοινωνική και πολιτισμική συνέχεια. Εκτός, όμως, από την αποδοχή της κοινωνικής κληρονομιάς που τους μεταβιβάζεται, για τα επιμέρους άτομα κοινωνικοποίηση σημαίνει ταύτιση με το κοινωνικό σύνολο, ένταξη σε αυτό και εσωτερίκευση των κανονιστικών προτύπων. Είναι λοιπόν σαφής η σπουδαιότητα αυτής της διαδικασίας ώστε κάθε άτομο να κατορθώσει να ενταχθεί μέσα στην κοινωνία να κατανοεί την κοινωνική του θέση και να συμπεριφέρεται ανάλογα με αυτή. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται και η σωστή ανάπτυξη και λειτουργία κάθε κοινωνίας.

Ιδιαίτερα σημαντικός καθίσταται ο ρόλος όλων των φορέων κοινωνικοποίησης οι οποίοι διακρίνονται σε βασικούς και δευτερεύοντες. Στους βασικούς ανήκουν η οικογένεια, το σχολείο, η θρησκεία και το κράτος και στους δευτερεύοντες τα Μ.Μ.Ε., οι ομάδες συνομηλίκων ή ομηλίκων (φίλοι), οι γείτονες και το εργασιακό περιβάλλον (συνάδελφοι κ.τ.λ.). Ως φορείς κοινωνικοποίησης, η οικογένεια και το σχολείο θεωρούνται οι πιο σημαντικοί γιατί το παιδί έρχεται σε επαφή μαζί τους σε ηλικίες που είναι ιδιαίτερα ευάλωτο και κατά συνέπεια πιο εύκολο να χειραγωγηθεί. Γι' αυτό και ο τρόπος που η εκάστοτε εξουσία προσπαθεί να διαμορφώσει τους πολίτες που επιθυμεί περνάει μέσα από τον έλεγχο της οικογένειας και της εκπαίδευσης

Η βασικότερη διαφορά μεταξύ βασικών και δευτερευόντων φορέων κοινωνικοποίησης είναι ότι οι βασικοί έχουν σαν στόχο την μετάδοση αξιών και κανόνων ενώ οι δευτερεύοντες απλά μεταδίδουν μηνύματα και πρότυπα.(14)

5.1.1. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η εκπαίδευση αποτελεί έναν από τους βασικούς, τυπικούς, φορείς κοινωνικοποίησης. Με την είσοδό του στο εκπαιδευτικό σύστημα, το παιδί εγκαταλείπει για πρώτη φορά τους κόλπους της οικογένειας, αναλαμβάνει ευθύνες και δοκιμάζει τα

πρότυπα και τις συμπεριφορές που αφομοίωσε στο πλαίσιο της οικογένειας. Με λίγα λόγια το σχολείο συμπληρώνει το έργο της οικογένειας.

Το σχολείο βοηθάει τον μαθητή στην συνειδητοποίηση των κοινωνικών αξιών και κανόνων, στον εμπλουτισμό των κοινωνικών σχέσεων, στην διεύρυνση των κοινωνικών κύκλων και προσφέρει νέες κοινωνικές εμπειρίες και πρότυπα συμπεριφοράς. Παρέχοντας θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις προσφέρει στους μαθητές την δυνατότητα να προσανατολιστούν μελλοντικά στον επαγγελματικό και ιδεολογικό τομέα. Καθώς το σχολείο αποτελεί μία μικρογραφία της κοινωνίας πρέπει να δημιουργήσει τις κατάλληλες φυσικές, ηθικές και πνευματικές προϋποθέσεις ώστε να κατορθώσει να ενταχθεί στην κοινωνία. Πρέπει να βοηθάει εξίσου όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από την φυλετική, κοινωνική ή εθνική προέλευση, για μία επιτυχημένη πορεία ζωής σε διάφορους τομείς που μπορεί να επιλέξουν (οικογένεια, φυλή, το έθνος, θρησκευτική κοινότητα, ένα πολιτικό κόμμα κ.ά.).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού για την κοινωνικοποίηση του μαθητή πραγματοποιείται μέσω καθορισμένων τρόπων και διαδικασιών. Το σχολείο προσανατολίζει τις απαιτήσεις της διδασκαλίας των επιμέρους μαθημάτων με άξονα κάποια γενικότερη εικόνα του μορφωμένου ή του καλλιεργημένου ανθρώπου. Ο εκπαιδευτικός διδάσκει στους μαθητές πρότυπα συμπεριφοράς, αξίες και κανόνες. Έτσι, μέσω της σωστής κοινωνικοποίησης, το παιδί είναι ικανό να τηρεί μια σωστή και λογική στάση απέναντι σε στερεότυπα, κοσμοθεωρίες και προκαταλήψεις. Ιδιαίτερα τα νέα άτομα, τα οποία βρίσκονται στο στάδιο της εξέλιξης αποκτούν μεγάλες κοινωνικές αρετές: αυτοπειθαρχία και αυτοσυγκράτηση, ανεκτικότητα και ανεξικακία, όπως και εντονότερη ευαισθησία έναντι στην κοινωνική αδικία και στον ανθρώπινο πόνο, αρετές οι οποίες γεφυρώνουν ακόμα και τα μεγαλύτερα ψυχικά χάσματα.

Έχει παρατηρηθεί ότι τα άτομα μέσω της κοινωνικοποίησης στο σχολείο χαρακτηρίζονται από το συναίσθημα ότι αποτελούν τμήμα ενός ιδιαίτερου «εμείς», σε αντίθεση με τα άτομα που δεν ανήκουν στο συγκεκριμένο κοινωνικό σύνολο. Η ατομική ταυτότητα κάθε ατόμου καθορίζεται από κάποιες αμετάβλητες ή σταθερές ιδιότητες που

αφορούν τη σχέση του τόσο με τον εσωτερικό του κόσμο όσο και με άλλα μέλη διαφόρων κοινωνικών συνόλων.

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω καταλήγουμε στις απόψεις του Durkheim και του Ίλιτς για την εκπαίδευση. Ο Durkheim είπε : « η εκπαίδευση είναι μία δράση που έχει σαν σκοπό της να προκαλέσει και να αναπτύξει στο παιδί ορισμένες φυσικές, πνευματικές και ηθικές καταστάσεις που απαιτούν από αυτό τόσο η κοινωνία όσο και το ιδιαίτερο κοινωνικό περιβάλλον, για το οποίο προορίζεται το παιδί». Ο Ίλιτς διατύπωσε: «το εκπαιδευτικό σύστημα έχει την ικανότητα να εκπαιδεύει με στόχο την ανάπτυξη των δημιουργικών δυνατοτήτων και ενδιαφερόντων των μαθητών, την απόκτηση δεξιοτήτων και την ύπαρξη δημιουργικών συζητήσεων μεταξύ τους μέσω της ανταλλαγής ενδιαφερόντων και δεξιοτήτων, με βάση τη μαθητεία και όχι την απλή διδασκαλία. (14)

5.2. Ο ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το σχολείο αποτελώντας έναν από τους πιο σημαντικούς φορείς κοινωνικοποίησης είναι λογικό να αποτελεί έναν χώρο στον οποίο τα μέλη του- μαθητές θα έρχονται σε σύγκρουση και θα εκδηλώνουν κάποιας μορφής επιθετικότητα. Αυτά αποτελούν συνέπεια παρακινήσεων για εγωισμό, για ζηλοτυπία, για πλεονεξία κ.τ.λ.. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι κάθε άτομο έχει την προσωπική του ταυτότητα και ατομικότητα και ανεξάρτητα από το αν ανήκει σε μία συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα μπορεί να εκδηλώσει τόσο φιλικές συμπεριφορές όσο και επιθετικές.

Το σχολείο για να καταφέρει να μειώσει τα ποσοστά εμφάνισης φαινομένων εκφοβισμού θα πρέπει να περιορίσει όσο το δυνατόν σε μεγαλύτερο βαθμό βασικά προβλήματα των οποίων η ύπαρξη αποτελεί κίνητρο για την εκδήλωση bullying. Το σχολείο με έντονες εκδηλώσεις εκφοβισμού είναι αυτό το οποίο συσσωρεύει τα διάφορα κοινωνικά προβλήματα, εγγράφεται και ανευρίσκει τους μαθητές του σε ένα περιβάλλον αποδιοργανωμένο από την ανεργία, την αποτυχία, τον στιγματισμό. Κάθε σχολείο πρέπει να κατορθώσει να προσφέρει στους μαθητές του ένα σημαντικό ποσό γνώσεων, να τους προσαρμόσει στην υπακοή κανόνων και απαιτήσεων οι οποίες είναι συγκεκριμένες και δεν αλλάζουν και να τους εντάξει σε μια κοινωνία μεταξύ συνομηλίκων. Συχνά όμως οι στενές επαφές και σχέσεις και η εξάρτηση που αυτές δημιουργούν μεταξύ των μελών

έχουν ως συνέπεια τόσο την εξάλειψη των επιθετικών συμπεριφορών όσο και την δημιουργία αντιθέσεων, συγκρούσεων και ανταγωνισμού που πολλές φορές εκδηλώνονται με αμοιβαίες επιθετικές πράξεις και εκφοβιστικές συμπεριφορές.

Ωστόσο το σχολείο μπορεί είτε να διευκολύνει την θυματοποίηση κάποιων μαθητών ενισχύοντας βίαιες συμπεριφορές είτε να αποτελέσει πρότυπο ενός χώρου εξαλείφοντας κάθε βίαιη τάση. Έτσι η ισχυρή «σχολική επίδραση» δύναται να λειτουργήσει είτε ως παράγοντας «κινδύνου» είτε ως παράγοντας «προστασίας» στην προσαρμογή των παιδιών που βιώνουν τον εκφοβισμό.

Σύγχρονες έρευνες έχουν αναδείξει το σχολείο ως ένα σύστημα στο οποίο υφίστανται δυναμικές αλληλεπιδράσεις οι οποίες μπορούν να επιβραδύνουν την ανάπτυξη, επιδεινώση ή παγίωση προβληματικών συμπεριφορών. Ωστόσο πολλές από αυτές τις συμπεριφορές γενικεύονται και επιδεινώνονται από διάφορους παράγοντες οι οποίοι σχετίζονται με την λειτουργία του σχολείου. Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Μεγάλη Βρετανία κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 90. Σύμφωνα με αυτή ο αποκλεισμός μαθητών, που εκδήλωσαν αντικοινωνικές συμπεριφορές, από τις σχολικές κοινότητες αυξήθηκε κατά πέντε φορές. Είναι φανερό λοιπόν η αδυναμία των σχολείων να μειώσουν ή να καταπολεμήσουν τις συνεχώς αυξανόμενες εκφοβιστικές συμπεριφορές.

Έρευνα σχετικά με τη σχέση μεταξύ δεσμού σχολείου και παραβατικότητας απέδειξε ότι οι μαθητές με έντονο ενδιαφέρον για μάθηση και για την εικόνα που θα έχουν για εκείνους οι δάσκαλοι τους εμφάνιζαν χαμηλότερα ποσοστά παραβατικότητας σε σχέση με αυτούς που το ενδιαφέρον τους για τα παραπάνω ήταν μειωμένο. Επίσης παρατηρήθηκε ότι η νευρικότητα στο σχολικό χώρο συνοδεύταν από έντονη σε πολλές περιπτώσεις παραβατικότητα.

Όλα τα παραπάνω έρχονται να συμπληρώσουν την άποψη σύμφωνα με την οποία υπάρχουν κάποιοι εσωτερικοί παράγοντες στα σχολεία οι οποίοι είναι ικανοί να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη βίας ή την εμφάνιση εκφοβισμού. Οι παράγοντες αυτοί αφορούν τους δασκάλους οι οποίοι πολλές φορές δεν προσφέρουν μια κοινή τεκμηριωμένη αναφορά, τις αδυναμίες και τα προβλήματα στη σχολική οργάνωση, την ύπαρξη διαφορετικών πολιτιστικών αξιών λόγω της μετανάστευσης, τους ρόλους και τις σχέσεις μεταξύ δασκάλων και μαθητών αλλά και ανάμεσα στους μαθητές, το εύρος των

σχολικών παροχών, τις ποινικές στρατηγικές ανοχής, που χρησιμοποιούνται από το σχολείο για να διευθετήσουν εκφοβιστικές πράξεις μεταξύ των μαθητών.

Μπορούμε λοιπόν, με όλα τα παραπάνω, να διαπιστώσουμε την σπουδαιότητα του σχολείου, ως βασικού φορέα κοινωνικοποίησης, στην ανάπτυξη, συντήρηση ή εξάλειψη του φαινομένου bullying τόσο εντός της σχολικής κοινότητας όσο και γενικότερα στις διάφορες μικρές ή μεγάλες κοινωνικές ομάδες που μπορεί να ανήκει κάθε άτομο. (14)

5.3. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

Η αλληλεπίδραση και οι κοινωνικές σχέσεις στη σχολική τάξη είναι ένα πολύπλοκο και πολυεπίπεδο θέμα. Η σχολική τάξη μπορεί να επηρεάσει τόσο τη σχέση μεταξύ των μαθητών όσο και τη σχέση μεταξύ μαθητή – δασκάλου. Οτιδήποτε πραγματοποιείται μέσα σε μία τάξη μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο ή σε μικρό βαθμό την κοινωνική συμπεριφορά του μαθητή. Αποτελεί έναν χώρο που προσφέρει την ευκαιρία για μάθηση, προάγει το αίσθημα του ανήκειν, σε μία αυτοπειθαρχούμενη ομάδα από μαθητές.

Μέσα σε μία σχολική τάξη εκδηλώνονται διάφορες συμπεριφορές όπως η βία, η επιθετικότητα ο εκφοβισμός και πολλές άλλες. Κρίνεται αναγκαίο μέσα στην τάξη να υπάρχει πειθαρχία η οποία θα διαμορφώσει τη γενικότερη σχολική συμπεριφορά του παιδιού. Τόσο οι σχολικές τάξεις όσο και το σχολείο γενικότερα, είναι με τέτοιο τρόπο δομημένα ώστε να ενισχύουν τον ανταγωνισμό για προσοχή, αναγνώριση και απόκτηση καλών βαθμών μεταξύ των μαθητών. Υπάρχουν βέβαια πολλοί τρόποι με τους οποίους μπορεί να αναπτυχθεί η κοινωνική ικανότητα των μαθητών (στρατηγικές της ομάδας ακόμα και διευθετήσεις στον τρόπο που κάθονται οι μαθητές μέσα στην τάξη).

Η βίαιη συμπεριφορά πολλών μαθητών είναι αποτέλεσμα του χαμηλού επιπέδου συνεργασίας μεταξύ του δασκάλου και των μαθητών, της αδιαφορίας και της μη τήρησης των κανόνων της τάξης που έχει επιβάλει το σχολείο. Για το λόγο αυτό θα πρέπει όλοι οι εκπαιδευτικοί να είναι υπεύθυνοι να αποτρέψουν και να διαχειριστούν τα διάφορα προβλήματα συμπεριφοράς που μπορεί να εκδηλώνονται μέσα σε μία τάξη. (14)

5.3.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ» ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Η σχολική τάξη στην οποία γίνεται η διδασκαλία είναι καταρχήν ένας χώρος ο οποίος είναι οριοθετημένος και υποσύνολο ενός επίσης οριοθετημένου χώρου. Μέσα στο χώρο αυτό λειτουργεί ο οργανισμός του σχολείου ο οποίος αυτόματα καθορίζει ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο και σύμφωνα με το οποίο ο χώρος αυτός λειτουργεί. Μία τάξη χαρακτηρίζεται από τα όσα πραγματοποιούνται μέσα σε αυτή καθώς και με τον τρόπο που αυτά πραγματοποιούνται.

Η ίδια η τάξη είναι ένα σώμα με τις δικές του χώρο – χρονικές συντεταγμένες. Είναι ένα συγκεκριμένο υπαρκτό, ρευστό, σύνθετο και αντιφατικό όλον, με αρχή, ενδιάμεση ζωή, δηλ. διάρκεια, και τέλος. Μέσα στο χώρο αυτό τα άτομα αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Η επικοινωνία αυτή είναι πολυεπίπεδη. Αφορά την λεκτική και την μη λεκτική επικοινωνία μεταξύ μαθητών και μαθητών – δασκάλων (παιχνίδια γνώσης και εξουσίας, βίας στιγμιαία η βαθύτερα που πολλές φορές μπορεί να είναι επίτονα).

Υποστηρίζεται ότι οι σύγχρονες σχολικές τάξεις δεν είναι ενοποιημένες διότι οι μαθητές εμφανίζουν έντονα την τάση και σχηματίζουν υποομάδες και κλίκες. Ως ενοποιημένες χαρακτηρίζονται οι σχολικές τάξεις στις οποίες τα παιδιά αλληλεπιδρούν δηλαδή είναι σε στενή επαφή μεταξύ τους.

Η αξία μίας ενοποιημένης τάξης είναι ιδιαίτερα υψηλή. Μπορεί να επηρεάσει το μέγεθος της γνώσης καθώς οι πληροφορίες και οι ιδέες ανταλλάσσονται εύκολα και τα παιδιά μαθαίνουν ακόμα και από την παρατήρηση των ίδιων των συμμαθητών τους. Ακόμα, η «ενοποίηση» μέσα στην τάξη παρέχει την κοινωνική δομή για να ορίσει και να ενισχύσει καθιερωμένες συμπεριφορές και στάσεις.

Μέσα σε μία τάξη είναι λοιπόν δυνατό να δημιουργηθούν ομάδες παιδιών οι οποίες να ασκούν εκφοβισμό. Όταν ο εκφοβισμός αυτός εκδηλώνεται μέσα στην σχολική τάξη η πλειοψηφία των μαθητών έρχονται αντιμέτωποι με το φαινόμενο αυτό. Σύμφωνα με έρευνα το 85 % των μαθητών είναι παρόντες στην εκδήλωση του φαινομένου bullying, παρουσία που σχετίζεται με την επιμονή των επεισοδίων αυτών. (14)

5.4. ΤΟΠΟΙ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Η συμπεριφορά αλλά και η απόδοση ενός μαθητή στο σχολείο μπορεί να επηρεαστεί τόσο σε μεγάλο όσο και σε μικρό βαθμό από διάφορους παράγοντες. Το

κτίριο, ο χώρος διδασκαλίας, ο αριθμός των μαθητών σε μία τάξη και γενικότερα στο σχολείο καθώς και η συχνή συστέγαση σχολείων μπορούν να καθορίσουν τον τρόπο που ένα παιδί θα συμπεριφερθεί μέσα στην σχολική αυτή κοινότητα. Κάθε σχολείο, ακόμα και ως κτίριο, θα πρέπει να είναι ικανό να φιλοξενήσει τόσο τους μαθητές όσο και τους καθηγητές βοηθώντας τους τελευταίους στην εφαρμογή των μεθόδων διδασκαλίας τους.

Έχει παρατηρηθεί ότι οι περισσότερες εκδηλώσεις bullying συμβαίνουν σε σχολεία τα οποία είναι απεριποίητα, βρώμικα, χωρίς καμία αισθητική και λειτουργική διαμόρφωση των χώρων. Ακόμα και το μέγεθος των σχολικών συγκροτημάτων ή και των αιθουσών μπορούν να καλλιεργήσουν ένα αίσθημα ανασφάλειας εμποδίζοντας έτσι την ανάπτυξη στενών διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ μαθητών ή μαθητών – καθηγητών.(14)

5.4.1. Η ΑΥΛΗ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ BULLYING.

Το προαύλιο του σχολείου αποτελεί τον βασικότερο χώρο στον οποίο εκδηλώνεται το φαινόμενο bullying και ιδιαίτερα κατά την διάρκεια των διαλλειμάτων. Στα δημοτικά σχολεία τα ποσοστά εμφάνισης του στο συγκεκριμένο χώρο είναι εντυπωσιακά (83,1%). Αυτό δεν σημαίνει ότι ο εκφοβισμός δεν θα εκδηλωθεί και σε άλλους χώρους, όπως στο διάδρομο, στις σκάλες ή και στο γυμναστήριο.

Οι τρόποι που εκδηλώνεται το φαινόμενο αυτό στην αυλή του σχολείου ποικίλλουν. Ένας από τους κυριότερους τρόπους είναι η σωματική παρενόχληση. Τα παιδιά κατά τη διάρκεια του διαλλείματος παίζουν μεταξύ τους ή σε ομάδες. Μέσα από το παιχνίδι αποκλείουν πολλές φορές κάποια άλλα παιδιά από τις ομάδες αυτές. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο εκφοβισμός εκδηλώνεται κατά τα τελευταία λεπτά του διαλλείματος και αυτό διότι τα παιδιά έχουν βαρεθεί και ασχολούνται με το πείραγμα των συμμαθητών τους.(14)

5.4.2. ΑΛΛΟΙ ΤΟΠΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Το φαινόμενο bullying εκτός από τη αυλή του σχολείου εκδηλώνεται και σε άλλους χώρους. Στους χώρους αυτούς συνήθως οι δάσκαλοι απουσιάζουν. Στους χώρους της τουαλέτας το ποσοστό αγγίζει το 5%. Στο κυλικείο, στο δρόμο για το σχολείο και

στο δρόμο από αυτό προς το σπίτι τα ποσοστά των κρουσμάτων είναι 20,7%, 19,5 και 19,5% αντίστοιχα. Παρά όλα αυτά τα ποσοστά, μέσα στην τάξη ακόμα και παρουσία των εκπαιδευτικών, του φαινομένου αποτελούν το 15,1 %.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα παιδιά τα οποία είναι συχνά θύματα του φαινομένου, καθυστερούν να φύγουν από το σπίτι τους ελαχιστοποιώντας έτσι την πιθανότητα θυματοποίησης. (14)

5.5. ΑΠΟΤΙΜΩΝΤΑΣ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Το σχολείο είναι ο ικανό να διαχειριστεί ή ακόμα και να μειώσει σε σημαντικό βαθμό την βία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ενίσχυσης της σχέσης «οικογενειακό-κοινωνικό περιβάλλον» και σχολικό περιβάλλον» - με όσα πολιτισμικά στοιχεία το καθένα από αυτά φέρει και επιβάλλει. Τα σχολεία επηρεάζονται σε μικρό ή σε μεγάλο βαθμό από την γειτονιά στην οποία ανήκουν. Η κοινωνική βία μεταφέρεται μέσα στα σχολεία διότι μέσα στο χώρο αυτό οι χαμένοι μπορούν να δείξουν τη δύναμή τους και οι ευάλωτοι την αντίστασή τους.

Η εξέταση της σχολικής βίας σε σχέση με την βία στους δρόμους δεν είναι καθόλου εύκολη. Την άποψη αυτή έρχεται να συμπληρώσει εκείνη σύμφωνα με την οποία η κοινωνία με την επιρροή και τις αξίες της διαμορφώνει τη σχολική δομή. Η αλληλεπίδραση κοινωνίας - σχολείου μπορεί να δηλώνει ότι η ίδια η επιθετικότητα μέσα στο σχολείο, είναι δείκτης επιθετικότητας ολόκληρου του κοινωνικού συστήματος.

Η σχολική βία κρύβει και άλλα στοιχεία όπως είναι η ανομία, η εξουσία, η αντίθεση, η σύγκρουση και όλα αυτά κάποια στιγμή εκδηλώνονται από τα παιδιά και έξω από τα σχολικά όρια δηλαδή στην κοινωνία. Τα χαρακτηριστικά και η ιδιομορφία μιας κοινωνίας οι θεσμοί της καθώς και η δομή της διαμορφώνονται από την οικογένεια και το σχολείο.

Επειδή το σχολείο αποτελεί όπως και η οικογένεια το φυσικό περιβάλλον του παιδιού κρίνεται απαραίτητο στο χώρο αυτό να αναπτυχθούν μέθοδοι πρόληψης αλλά και αντιμετώπισης προβλημάτων και συμπεριφορών που σχετίζονται με τη βία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την αποτίμηση των αναγκών και με την βελτίωση των υπηρεσιών κάθε σχολικής κοινότητας.(14)

6 .ΣΚΟΠΟΣ

Διάφορες έρευνες έχουν γίνει για την σχέση παχυσαρκίας και bullying και γενικά έχουν αποτελέσματα τα οποία είναι θετικά στην ύπαρξη αυτής της σχέσης. Επειδή ο κοινωνικός αντίκτυπος αυξάνει περαιτέρω τις μεμονωμένες αποκλείσεις από τις κανονικές είναι πιθανό ότι η παχύσαρκτη νεολαία να είναι τα θύματα εκφοβιστικών συμπεριφορών ενώ το ίδιο μπορεί να ισχύει και για τα μέτρια υπέρβαρα παιδιά της κοινωνίας.

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να εξετάσει τη σχέση μεταξύ συμπεριφορών εκφοβισμού (σωματική, λεκτική, σχεσιακή παρενόχληση) και με παχύσαρκους και με υπέρβαρους σε ένα μεγάλο αντιπροσωπευτικό δείγμα χρησιμοποιώντας τις ήδη υπάρχουσες έρευνες. Η αυξημένη κατανόηση των παραγόντων που αυξάνουν τις εκφοβιστικές συμπεριφορές μπορούν να οδηγήσουν σε μελλοντικές παρεμβάσεις και στην ανάπτυξη της πολιτικής του θέματος.

7. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

7.7 META-ANALYSE KAI PROΓΡΑΜΜΑ CMA (Comprehensive Meta-Analysis)

Η μετα-ανάλυση είναι η πλέον σύγχρονη μέθοδος και μας απαντά σε ερωτήματα όχι μόνο για την κατεύθυνση μιας επίδρασης αλλά και για το μέγεθός της. Ένα άλλο πλεονέκτημα της μεθόδου είναι ότι εφαρμόζεται σε μια μεγάλη ποικιλία στατιστικών μεθόδων και μετρήσεων. Τέλος ένα ακόμη πλεονέκτημα της μεθόδου είναι ότι δίνει την δυνατότητα στον ερευνητή να εντοπίσει χαρακτηριστικά στοιχεία που μπορεί να έχουν επηρεάσει τα αποτελέσματα. Περίπου 20 εργασίες των τελευταίων 5 ετών θα χρησιμοποιηθούν ώστε να διαπιστωθεί η διερεύνηση του φαινομένου στην εκπαίδευση και στο σχολικό αθλητισμό. Το στατιστικό πακέτο που θα χρησιμοποιηθεί για αυτό τον σκοπό θα είναι το CMA (<http://www.meta-analysis.com/pages/comparisons.html>). Η στατιστική δοκιμασία που θα χρησιμοποιηθεί θα είναι η διερεύνηση του effect size. Οι αποφάσεις σχετικά με την χρησιμότητα των παρεμβάσεων ή των υποθέσεων δεν είναι δυνατόν να βασίζονται σε μία μόνο έρευνα επειδή τα αποτελέσματα ποικίλουν από την μία έρευνα στην άλλη. Με την μετα-ανάλυση όμως μπορούμε να εργαστούμε πάνω σε πολλές εργασίες. Το πρόγραμμα που χρησιμοποιήθηκε είναι το CMA το οποίο είναι πολύ εύκολο στην χρήση. Ο διαδραστικός οδηγός θα σας καθοδηγήσει μέσα από όλα τα στάδια της ανάλυσης, και επιτρέπει στους νέους χρήστες να είναι παραγωγικοί μέσα σε λίγα λεπτά. Το πρόγραμμα σας επιτρέπει να εισάγετε το αποτέλεσμα της θεραπείας σε μία (ή περισσότερες) από 100 μορφές. Για παράδειγμα, μπορείτε να εισάγετε τον αριθμό των γεγονότων και το μέγεθος του δείγματος σε κάθε ομάδα ή θα μπορούσατε να εισάγετε τον λόγο των πιθανοτήτων και ορίων εμπιστοσύνης. Δεδομένου ότι πολλές μορφές είναι διαθέσιμες, θα πρέπει να πείτε στο πρόγραμμα ποια μορφή θα χρησιμοποιήσετε. Το πρόγραμμα επιτρέπει επίσης να εισάγετε δεδομένα για διαφορετικές μελέτες σε διαφορετικές μορφές.

8. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

8.1 ΠΕΙΡΑΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ BULLYING-ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ

Το παρακάτω πείραμα είχε σαν σκοπό να εξετάσει τις σχέσεις μεταξύ της συμπεριφοράς των παιδιών που ασκούν bullying με υπέρβαρα και παχύσαρκα παιδιά σε ένα μεγάλο δείγμα παιδιών 11-16 ετών. Τα αποτελέσματα βασίστηκαν σε έγγραφα από τον Καναδά και συγκεκριμένα από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (World Health Association) στην έρευνα Health Behavior in School-aged Children Survey (Έρευνα Υγιεινής Συμπεριφοράς Παιδιών Σχολικής Ηλικίας). (10)

	Victims			Bully-Perpetrators			Victims/Bullies		
	Normal Weight	Overweight	Obese	Normal Weight	Overweight	Obese	Normal Weight	Overweight	Obese
Boys									
11-12 y (n = 958)	12.4	15.7	24.6*	7.6	11.3	10.5	2.9	2.5	0.0
13-14 y (n = 1049)	11.1	15.3	14.8	12.6	13.8	13.1	5.0	5.8	1.6
15-16 y (n = 711)	10.5	10.0	2.6	14.5	19.2	17.9	3.0	6.2	10.3*
All boys (n = 2718)	11.4	14.0	15.3	11.5	14.4	13.4	3.7	4.8	3.2
Girls									
11-12 y (n = 1008)	14.5	17.0	25.0	4.5	6.8	2.5	2.6	1.7	5.0
13-14 y (n = 1165)	9.9	17.4	24.2*	8.9	8.3	0.0	2.4	4.5	6.1
15-16 y (n = 858)	5.1	9.7	20.0*	3.3	5.3	8.6	1.3	1.8	2.9
All girls (n = 3031)	10.1	14.9	23.1*	5.9	6.9	3.7	2.2	2.8	4.6
All children (n = 5749)	10.7	14.4	18.5*	8.3	11.2	9.2*	2.9	3.9	3.8

Πίν

ακας 3.3.3.1: Γενίκευση στο να πέσει θύμα ή / και Bully-Αυτουργός στο κανονικό-βάρος, το βάρος των υπέρβαρων και παχύσαρκων παιδιών ανάλογα με το φύλο και την ηλικία.

Age and No. of Times as Victim	Boys			Girls		
	Normal Weight	Overweight OR (95% CI)*	Obese OR (95% CI)*	Normal Weight	Overweight OR (95% CI)*	Obese OR (95% CI)*
11-12 y						
Ever	1.00	1.19 (0.71-2.02)	1.75 (0.85-3.61)†	1.00	1.06 (0.59-1.87)	1.47 (0.65-3.32)
≥2-3 times/mo	1.00	1.15 (0.61-2.16)	1.73 (0.77-3.91)	1.00	1.15 (0.58-2.67)	2.12 (0.87-5.17)†
≥Once/wk	1.00	1.44 (0.69-3.00)	2.32 (0.93-5.80)†	1.00	1.23 (0.57-2.64)	2.43 (0.94-6.30)†
13-14 y						
Ever	1.00	1.59 (0.97-2.62)	1.50 (0.74-3.04)	1.00	1.37 (0.79-2.36)	1.94 (0.81-4.67)†
≥2-3 times/mo	1.00	1.39 (0.78-2.48)	1.02 (0.42-2.48)	1.00	2.00 (1.06-3.78)	3.13 (1.21-8.06)†
≥Once/wk	1.00	1.13 (0.57-2.26)	1.61 (0.64-4.08)	1.00	2.36 (1.13-4.88)	2.52 (0.78-8.10)†
15-16 y						
Ever	1.00	1.32 (0.74-4.29)	0.97 (0.41-2.32)	1.00	1.39 (0.76-2.56)	2.74 (1.15-6.50)†
≥2-3 times/mo	1.00	1.27 (0.63-2.56)	1.14 (0.38-3.37)	1.00	1.90 (0.82-4.37)	4.37 (1.57-12.20)†
≥Once/wk	1.00	0.77 (0.32-1.87)	1.36 (0.42-4.34)	1.00	2.16 (0.82-5.68)	2.37 (0.57-9.86)†
All ages†						
Ever	1.00	1.37 (0.93-2.00)	1.44 (0.87-2.39)†	1.00	1.26 (0.83-1.88)	1.91 (1.07-3.38)†
≥2-3 times/mo	1.00	1.28 (0.82-1.98)	1.30 (0.72-2.35)†	1.00	1.60 (0.99-2.58)	2.85 (1.52-5.32)†
≥Once/wk	1.00	1.12 (0.67-1.87)	1.77 (0.93-3.36)†	1.00	1.79 (1.05-3.06)	2.44 (1.18-5.14)†

Πίνακας 3.3.3.2 : Σχέσεις μεταξύ υπέρβαρων και παχύσαρκων παιδιών με το να είναι θύματα επιθετικότητας από συνομηλίκους.

Form of Victimization	Boys			Girls		
	Normal Weight	Overweight OR (95% CI)*	Obese OR (95% CI)*	Normal Weight	Overweight OR (95% CI)*	Obese OR (95% CI)*
Verbal: others called names, made fun of, or teased me						
Ever	1.00	1.38 (0.94-2.02)	1.50 (0.90-2.48)†	1.00	1.53 (1.02-2.30)†	2.32 (1.31-4.15)†
≥2-3 times/mo	1.00	1.42 (0.92-2.18)	1.49 (0.84-2.65)†	1.00	1.99 (1.26-3.03)†	2.67 (1.43-4.96)†
≥Once/wk	1.00	1.27 (0.79-2.03)	1.76 (0.96-3.20)†	1.00	1.82 (1.08-3.04)†	2.66 (1.34-5.27)†
Verbal: others made fun of me because of race or color						
Ever	1.00	1.04 (0.61-1.79)	1.16 (0.55-2.45)	1.00	0.72 (0.33-1.54)	1.29 (0.48-3.40)
≥2-3 times/mo	1.00	1.08 (0.54-2.17)	1.95 (0.84-4.51)	1.00	0.76 (0.27-2.12)	1.23 (0.33-4.81)
≥Once/wk	1.00	1.15 (0.52-2.51)	2.03 (0.79-5.22)	1.00	0.97 (0.32-2.99)	1.27 (0.25-6.40)
Physical: others hit, kicked, pushed, or shoved me						
Ever	1.00	1.10 (0.72-2.29)	1.42 (0.82-2.45)	1.00	1.18 (0.68-2.02)	1.78 (0.87-3.65)†
≥2-3 times/mo	1.00	0.98 (0.74-2.03)	1.65 (0.84-3.25)	1.00	1.45 (0.70-3.02)	2.43 (0.95-6.22)†
≥Once/wk	1.00	0.92 (0.72-2.28)	1.83 (0.87-3.88)	1.00	1.58 (0.70-3.58)	2.14 (0.70-6.59)†
Relational: others intentionally left me out of group or group activities						
Ever	1.00	1.53 (1.02-2.29)	1.69 (1.00-2.90)†	1.00	1.25 (0.82-1.91)	2.14 (1.20-3.80)†
≥2-3 times/mo	1.00	1.22 (0.74-2.03)	1.76 (0.92-3.36)†	1.00	1.35 (0.79-3.04)	3.37 (1.78-6.40)†
≥Once/wk	1.00	1.28 (0.72-2.28)	2.16 (1.07-4.39)†	1.00	1.68 (0.92-3.07)†	2.56 (1.16-5.60)†
Relational: others lied or spread false rumors about me						
Ever	1.00	1.22 (0.82-1.81)	1.21 (0.71-2.06)	1.00	1.18 (0.78-1.79)	1.18 (0.66-2.11)
≥2-3 times/mo	1.00	1.23 (0.74-2.03)	1.46 (0.75-2.84)	1.00	1.15 (0.67-1.99)	2.28 (1.17-4.45)†
≥Once/wk	1.00	1.13 (0.62-1.98)	1.54 (0.73-3.23)	1.00	1.24 (0.67-2.29)	2.15 (0.98-4.73)†
Sexual harassment: others made sexual jokes, comments, or gestures toward me						
Ever	1.00	1.14 (0.73-1.69)	1.33 (0.77-2.32)	1.00	1.06 (0.68-1.63)	1.34 (0.74-2.45)
≥2-3 times/mo	1.00	0.95 (0.57-1.56)	1.13 (0.57-2.26)	1.00	1.11 (0.64-1.93)	1.51 (0.71-3.24)
≥Once/wk	1.00	0.86 (0.48-1.56)	1.17 (0.54-2.54)	1.00	1.10 (0.59-2.04)	1.52 (0.65-3.55)

Πίνακας 3.3.3.3: Σχέσεις μεταξύ υπέρβαρων και παχύσαρκων παιδιών με διαφορετικές μορφές θυματοποίησης.

Age, No. of Times as Bully	Boys			Girls		
	Normal Weight	Overweight OR (95% CI)*	Obese OR (95% CI)*	Normal Weight	Overweight OR (95% CI)*	Obese OR (95% CI)*
11-12 y						
Ever	1.00	1.07 (0.63-1.81)	1.50 (0.73-3.11)	1.00	1.15 (0.64-2.08)	1.67 (0.73-3.80)
≥2-3 times/mo	1.00	1.27 (0.64-2.54)	0.91 (0.32-2.65)	1.00	1.20 (0.50-2.89)	1.07 (0.27-4.30)
≥Once/wk	1.00	1.77 (0.78-4.04)	0.66 (0.13-3.36)	1.00	1.11 (0.35-3.49)	0.66 (0.08-5.98)
13-14 y						
Ever	1.00	1.43 (0.87-2.36)	1.17 (0.58-2.36)	1.00	1.36 (0.78-2.35)	0.61 (0.24-1.57)
≥2-3 times/mo	1.00	1.22 (0.63-2.18)	0.90 (0.35-2.18)	1.00	1.16 (0.58-2.40)	0.50 (0.10-2.54)
≥Once/wk	1.00	1.23 (0.59-2.56)	1.49 (0.54-4.68)	1.00	0.35 (0.17-1.85)	0.54 (0.06-4.86)
15-16 y						
Ever	1.00	1.40 (0.79-2.48)	0.99 (0.43-2.27)	1.00	1.37 (0.76-2.47)	1.71 (0.72-4.09)†
≥2-3 times/mo	1.00	1.69 (0.89-3.19)	1.94 (0.74-4.61)†	1.00	1.58 (0.59-4.24)	2.72 (0.76-9.80)†
≥Once/wk	1.00	1.71 (0.83-3.52)	2.05 (0.75-5.62)†	1.00	0.95 (0.18-5.11)	1.56 (0.17-14.75)
All ages (11-16 y)†						
Ever	1.00	1.30 (0.88-1.90)	1.23 (0.74-2.05)†	1.00	1.27 (0.84-1.90)	1.18 (0.67-2.10)
≥2-3 times/mo	1.00	1.37 (0.88-2.14)	1.15 (0.63-2.14)	1.00	1.22 (0.70-2.14)	1.04 (0.43-2.51)
≥Once/wk	1.00	1.51 (0.91-2.52)	1.45 (0.71-2.96)†	1.00	0.78 (0.35-1.78)	0.71 (0.18-2.75)

Πίνακας 3.3.3.4: Σχέσεις μεταξύ υπέρβαρων και παχύσαρκων παιδιών με το να είναι δράστες του bullying.

Type of Bully-Perpetrating	Boys			Girls		
	Normal Weight	Overweight OR (95% CI)*	Obese OR (95% CI)*	Normal Weight	Overweight OR (95% CI)*	Obese OR (95% CI)*
Verbal: called names, made fun of, or teased others						
Ever	1.00	1.30 (0.89-1.91)	0.98 (0.59-1.64)	1.00	1.09 (0.73-1.63)	1.09 (0.61-1.94)
≥2-3 times/mo	1.00	1.35 (0.85-2.12)	1.10 (0.57-2.12)	1.00	0.92 (0.50-1.69)	1.10 (0.46-2.68)
≥Once/wk	1.00	1.61 (0.95-2.71)	1.51 (0.72-3.19)†	1.00	1.26 (0.62-2.56)	1.26 (0.42-3.79)
Verbal: made fun of others because of race or color						
Ever	1.00	1.25 (0.75-2.18)	1.18 (0.54-2.56)	1.00	0.85 (0.30-2.40)	1.46 (0.38-5.72)
≥2-3 times/mo	1.00	1.50 (0.76-2.95)	1.71 (0.67-4.39)‡	1.00	2.33 (0.53-10.40)	2.65 (0.28-25.34)
≥Once/wk	1.00	1.69 (0.77-3.73)	2.50 (0.91-6.88)†	1.00	4.25 (0.84-21.49)	4.80 (0.47-49.76)†
Physical: hit, kicked, pushed, or shoved others around						
Ever	1.00	1.33 (0.88-1.99)	1.12 (0.63-1.98)	1.00	1.37 (0.78-2.41)	1.99 (0.93-4.27)†
≥2-3 times/mo	1.00	1.57 (0.93-2.65)	1.16 (0.53-2.57)	1.00	1.17 (0.46-2.99)	2.55 (0.83-7.86)
≥Once/wk	1.00	1.42 (0.75-2.69)	1.35 (0.53-3.42)	1.00	1.59 (0.45-5.68)	5.50 (1.52-19.87)†
Relational: intentionally left others out of group or group activities						
Ever	1.00	1.13 (0.74-1.70)	1.07 (0.61-1.90)	1.00	1.23 (0.79-1.90)	0.97 (0.50-1.86)
≥2-3 times/mo	1.00	1.26 (0.73-2.20)	1.29 (0.59-2.81)	1.00	0.98 (0.49-1.96)	0.36 (0.08-1.78)
≥Once/wk	1.00	1.62 (0.86-3.06)	1.69 (0.69-4.16)†	1.00	0.86 (0.33-2.27)	0.80 (0.16-3.98)
Relational: lied or spread false rumors about others						
Ever	1.00	1.25 (0.78-1.98)	1.66 (0.91-3.02)†	1.00	0.96 (0.54-1.70)	0.70 (0.27-1.82)
≥2-3 times/mo	1.00	1.71 (0.93-3.14)	1.85 (0.80-4.26)†	1.00	1.14 (0.45-2.92)	0.48 (0.06-4.21)
≥Once/wk	1.00	1.82 (0.91-3.64)	2.63 (1.09-6.36)†	1.00	1.05 (0.26-4.27)	1.19 (0.13-10.75)
Sexual harassment: made sexual jokes, comments, or gestures toward others						
Ever	1.00	1.20 (0.78-1.82)	1.20 (0.68-2.12)	1.00	0.94 (0.53-1.69)	1.09 (0.47-2.56)
≥2-3 times/mo	1.00	1.06 (0.60-1.85)	1.16 (0.53-2.53)	1.00	0.81 (0.29-2.29)	0.46 (0.05-4.03)
≥Once/wk	1.00	1.14 (0.60-2.18)	1.50 (0.63-3.55)	1.00	0.72 (0.18-2.86)	0.82 (0.09-7.78)

Πίνακας 3.3.3.5: Σχέσεις μεταξύ υπέρβαρων και παχύσαρκων παιδιών με διαφορετικούς τύπους των bully-δραστήων.

Age	Boys			Girls		
	Normal Weight	Overweight OR (95% CI)*	Obese OR (95% CI)*	Normal Weight	Overweight OR (95% CI)*	Obese OR (95% CI)*
11-12 y	1.00	0.86 (0.24-3.05)	§	1.00	0.64 (0.13-3.34)	1.95 (0.37-10.32)
13-14 y	1.00	1.18 (0.49-2.82)	0.32 (0.03-2.85)	1.00	1.92 (0.64-5.75)	2.61 (0.49-13.81)
15-16 y	1.00	2.11 (0.73-6.05)	3.67 (0.14-13.91)†	1.00	1.39 (0.25-7.81)	2.27 (0.23-22.10)
All ages†	1.00	1.30 (0.68-2.52)	0.85 (0.28-2.56)	1.00	1.29 (0.54-3.07)	2.20 (0.72-6.73)

Πίνακας 3.3.3.6: Σχέσεις μεταξύ υπέρβαρων και παχύσαρκων παιδιών με ανάμεσα να είναι και θύματα και θύτες.

Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν πως τα υπέρβαρα και παχύσαρκα αγόρια και κορίτσια τείνουν περισσότερο να πέσουν θύματα bullying. Οι παρατηρήσεις αυτές υπογραμμίζουν την αυξημένη ευπάθεια των υπέρβαρων και παχύσαρκών νέων σε εκφοβιστικές συμπεριφορές. Ο Lerner(1978) πρότεινε ένα θεωρητικό μοντέλο για την κατανόηση της σχέσης μεταξύ σωματικής εμφάνισης και κοινωνικής λειτουργίας. Στο μοντέλο του αναφέρει ότι η εμφάνιση επηρεάζει άλλους και αντιδρούν διαφορετικά όταν

έχουν συνηθίσει να ζουν σε ένα περιβάλλον που έχει υψηλά πρότυπα ομορφιάς. Κατά συνέπεια τα κιλά μπορεί να είναι εμφανής στόχος για bullying. Πράγματι, τα παιδιά χαρακτηρίζουν τους υπέρβαρους και παχύσαρκους συμμαθητές τους ως ξεχωριστούς τους οποίους πειράζουν, τσακώνονται με αυτούς και φέρονται άσχημα και εγωιστικά κάτι το οποίο είναι εντελώς λογικό αν αναλογιστούμε τα στερεότυπα που υπάρχουν για τα υπέρβαρα σώματα. Επειδή τα παιδιά είναι δυνατά εξαρτημένα από τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις τους και την φυσική του εμφάνιση, είναι πιθανόν να επηρεάζονται από τα στερεότυπα που σχετίζονται με την σωματική εμφάνιση. Συνεπώς τα παιδιά μπορούν να εσωτερικεύουν ορισμένες από τις αρνητικές πεποιθήσεις τους για το στερεότυπο της παχυσαρκίας και στη συνέχεια να συμπεριφέρονται με τρόπο που να αποσπά αυτές τις πεποιθήσεις. Μπορεί να υπάρχει μία αμοιβαία αλληλεπίδραση όπου η φυσιολογική εμφάνιση των νέων μπορεί να αποσπάσει μία πράξη εκφοβισμού από τους συνομηλίκους και αντίθετα αυτές οι αρνητικές αλληλεπιδράσεις να συνεισφέρουν στην διατήρηση των ζητημάτων του σωματικού βάρους του ατόμου.

9. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ BULLYING

Κατά καιρούς έχουν παρατηρηθεί και σημειωθεί πολλά στατιστικά και γεγονότα που αφορούν το bullying. Κάποια από αυτά αναφέρονται στην συνέχεια.

- Το 6% από 4.743 παιδιά σε βαθμίδα από 1-8 παραδέχονται πως έχουν ασκήσει bullying σε άλλους «περισσότερες από μία φορές» τις περασμένες έξι εβδομάδες. (Pepler et al.,1997)
- Το 15% των παιδιών έχουν αναφέρει πως έχουν πέσει θύματα στον ίδιο βαθμό. (Pepler et al.,1997)
- Το 2% έχει αναφέρει πως ήταν bullies και θύματα. (Pepler et al.,1997)
- Το bullying συμβαίνει κάθε 7 λεπτά στο χώρο του σχολικού προαυλίου και μία φορά κάθε 25 λεπτά μέσα στην τάξη. (Pepler et al.,1997)
- Τα αγόρια αναφέρουν περισσότερο bullying από τα κορίτσια, αλλά η μεταξύ τους διαφορά δεν είναι τόσο σπουδαία στο χώρο του προαυλίου. (Pepler et al.,1997)
- Οι μαθητές 11-12 χρονών ανέφεραν πως έχουν ασκήσει bullying σε άλλους, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι νεότεροι(9-10 χρονών) και οι μεγαλύτεροι(13-14 χρονών). (Pepler et al.,1997)
- Οι bullies τείνουν να είναι υπερκινητικοί και αυθόρμητοι.(Lowenstein,1978), (Olweus,1987)
- Οι bullies είναι γενικά επιθετικοί απέναντι σε συνομηλίκους, δασκάλους, γονείς και συγγενείς τους. (Olweus,1991)
- Οι bullies τείνουν να είναι αυταρχικοί και προκαλούνται εύκολα. Ελκύονται από καταστάσεις με επιθετικό περιεχόμενο και έχουν θετική συμπεριφορά απέναντι στην επιθετικότητα. (Stephenson and Smith,1989)
- Τα αγόρια που ασκούν bullying είναι σωματικά δυνατότερα και έχουν ανάγκη να υποτάσσουν τους άλλους. (Olweus,1987)
- Τα κορίτσια που ασκούν bullying είναι σωματικά πιο αδύναμες από άλλες κοπέλες μέσα στην τάξη.(Roland,1989)
- Οι bullies που βιώθουν εμπάθεια για τα θύματα τους αισθάνονται τύψεις για αυτούς. (Olweus,1987)

- Τα αγόρια και τα κορίτσια αναφέρουν ισάριθμες φορές που έχουν δεχτεί bullying. (Pepler et al.,1977)
- Τα παιδιά μικρότερων σχολικών τάξεων συνηθίζεται να πέφτουν θύματα από παιδιά ίδιων ηλικιών. Οι νεότεροι μαθητές βιώνουν το bullying σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι μεγαλύτεροι.(Olweus,1993)
- Έρευνα δεν έχει στηρίξει το γνωστό στερεότυπο πως τα θύματα έχουν ασυνήθιστη μεταχείριση. (Olweus,1993)
- Τα θύματα συχνά αναφέρουν χαμηλή αυτοεκτίμηση κάτι το οποίο οφείλεται μάλλον στην συνεχή θυματοποίηση. (Besag,1989)
- Αγόρια και κορίτσια που έχουν πέσει θύματα bullying παρουσιάζουν ενδείξεις κατάθλιψης, όπως είναι η στεναχώρια και η έλλειψη ενδιαφέροντος για δραστηριότητες. (Slee,1995), (Craig,1997)
- Οι bullies/θύματα είναι οι πιο ανασφαλείς και οι πιο ανεπιτυχείς στο σχολείο.(Stephenson and Smith,1989)
- Οι bullies/θύματα είναι οι πιο δυνατοί και προκαλούνται εύκολα.(Besag,1989)
- Τα παιδιά που ανήκουν στην ομάδα των bullies/θύματα φαίνεται να έχουν μεγαλύτερη δυσκολία στην προσαρμοστικότητα.(Craig and Pepler, 1995)
- Το 83% των μαθητών δηλώνουν πως να παρακολουθούν το bullying όταν γίνεται τους κάνει να νιώθουν πολύ άβολα.(Pepler et al.,1997)
- Το bullying σταματάει σε λιγότερο από 10 δευτερόλεπτα, 57% των φορών όταν επεμβαίνουν συνομήλικοι εκ μέρους του θύματος. (Pepler et al.,1997)
- Τα αγόρια συμμετέχουν πιο ενεργά σε ένα επεισόδιο bullying από ότι τα κορίτσια.(Craig and Pepler,1997), (Salmivalli et al.,1997)
- Από παρατηρήσεις που έχουν σημειωθεί στο χώρο ψυχαγωγίας των παιδιών (προαύλιο) οι συνομήλικοι έχουν επέμβει περισσότερο από ότι οι ενήλικες. (11% των επεισοδίων έναντι 4%). (Craig and Pepler,1997)
- Οι bullies συνήθως προέρχονται από σπιτικά τα οποία χαρακτηρίζονται από αμέλεια και τρόπους ζωής που χρησιμοποιούν αυστηρή τιμωρία. Το bullying αναπτύσσεται με την εικόνα που έχει το παιδί από διαμάχες των γονέων. Χρειάζεται να δίδεται φροντίδα από τους γονείς ώστε να μην εκλαμβάνουν τα παιδιά πρότυπα μοντέλα του bullying. (Oleuws,1993)

- Τα θύματα συχνά κρατούν μυστικά τα προβλήματα που έχουν με το bullying. Αυτό γίνεται γιατί φοβούνται την εκδίκηση από τους λεγόμενους bullies αλλά και της μη έγκρισης των άλλων παιδιών. Επίσης πιστεύουν πως οι ενήλικες δεν μπορούν να προσφέρουν μεγάλη βοήθεια. (Garfalo et al.,1987), (Oleuws,1991)
- Το φαινόμενο του bullying συμβαίνει όταν υπάρχει μικρή επίβλεψη ή όταν μεγάλες ομάδες ατόμων βρίσκονται στον ίδιο χώρο(π.χ ομαδικά αθλήματα). (Murphy et al.,1983)
- Το bullying είναι συχνά κρυφό από τους δασκάλους. Η ενημέρωση των δασκάλων για συμβάντα που γίνονται στο προαύλιο είναι πολύ χαμηλή. Οι παρεμβάσεις των δασκάλων στο να σταματήσουν συμβάντα του bullying είναι 1 στις 25, δηλαδή μόνο 4%. (Craig and Pepler,1997)

10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Από τα αποτελέσματα της έρευνας φάνηκε ότι οι περισσότερες έρευνες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι μαθητές φαίνεται να αποδέχονται σχεδόν στο σύνολό τους (4 στους 5) το τι είναι σχολική επιθετικότητα και ατακτοσύνη προτιμώντας περισσότερο τους φυσικούς τύπους της, όπως: χτυπάω, κλωτσώ, σπάω, από τους μη φυσικούς, για να την ορίσουν.

Παρότι οι συμπεριφορές και οι τύποι της σχολικής επιθετικότητας καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα διαφορετικών συμπεριφορών. Το πρόβλημα της σχολικής επιθετικότητας στα ελληνικά δημοτικά σχολεία φαίνεται να απασχολεί ένα μεγάλο μέρος των μαθητών (1 στους 4) σε καθημερινή βάση, με το 1/10 των μαθητών να πιστοποιείται ως θύματα της σχολικής επιθετικότητας. Τα αγόρια ανέφεραν περισσότερα περιστατικά σχολικής επιθετικότητας απ' ότι τα

κορίτσια, αλλά φαίνεται ότι η ατακτοσύνη αγοριών και κοριτσιών ορίζεται ομοιόμορφα απ' ότι αρχικά υποτίθετο. Οι μαθητές τείνουν να εκφράζουν αλλά και να δέχονται την επιθετική συμπεριφορά των συμμαθητών τους κυρίως στην αυλή του σχολείου (4 στους 10) και μετά έξω από το σχολείο (3 στους 10).

Επίσης, οι μαθητές από 8 έως 12 χρονών τείνουν στην πλειοψηφία τους (2 στους 3) να λένε είτε στους γονείς, είτε στον δάσκαλό τους τα περιστατικά σχολικής επιθετικότητας που τους συνέβηκαν.

Αξιοσημείωτο δε είναι ότι όσο η μαθητική ηλικία μεγαλώνει τόσο λιγότερη αναφορά των περιστατικών σχολικής επιθετικότητας έχουμε προς τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς και περισσότερο στους συμμαθητές τους και σε κανέναν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής, *ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ BULLYING ΚΑΙ ΠΩΣ ΝΑ ΤΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΤΕ*, Θεσσαλονίκη 2007
2. Βουϊδάσκη, Κ. Β. (1987). *Η επιθετικότητα σαν κοινωνικό πρόβλημα στην οικογένεια και στο σχολείο*. Αθήνα: Γρηγόρη
3. Ασημακόπουλος, Χ., Χατζηπέμος, Θ., Σουμάκη, Ε., Οιαρεμέ, Σ., Γιαννακοπούλου, Θ. & Τσιάντης, Γ. (2000). «*Το φαινόμενο του εκφοβισμού στο Δημοτικό Σχολείο: Απόψεις μαθητών, απόψεις εκπαιδευτικών*». Παιδί και Έφηβος. Ψυχική Υγεία και Ψυχοπαθολογία, Ελληνική Εταιρεία Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας Παιδιού και Εφήβου, Τόμος 10, Τεύχος 1. Αθήνα: Καστανιώτη
4. Νέστορος, Ι.Ν. (1992). *Η επιθετικότητα στην οικογένεια, στο σχολείο και στην κοινωνία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
5. Olweus, D. (1993). *Bullying at school. What we know and what we can do*. Oxford: Blackwell
6. Καρανάτση, Ε. & Μπουλούτζα, Π. (16-06-2006). *Βίαη συμπεριφορά εξ απαλών ονύχων*. Καθημερινή
7. Τσαούσης, Γ.*. (2004). *Η Κοινωνία του Ανθρώπου- Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής- Gutenberg
8. Γιωτάκος, Ο. & Πρεκατέ, Β. (31-10-2006). *Σχολικός εκφοβισμός- Η βία δεν είναι μαγκιά*. Ε-ιατρικά, Υγεία και διατροφή, Ελευθεροτυπία
9. Sapouna, M. (2008). *Bullying in Greek Primary and Secondary Schools*. School Psychology International, No. 2
10. Ian Janssen, Wendy M. Craig, William F. Boyce and William Pickett, *Pediatrics* 2004
11. Minne Fekkes, Frans I.M. Pijpers, A. Miranda Fredriks, Ton Vogels and S. Pauline, Verloove-Vanhorick, *Pediatrics* 2006
12. Education Families, (2006). *Exclusion at school- Emotional Bullying*. www.education.families.com/blog/social-exclusion-at-school-emotionalbullying

13. Besag, E.V. (1989) & Olweus, D. (1993). *What is Bullying*.
www.youthviolence.edschool.virginia.edu.mht

14. Καρανακάκη Μέλπω ,*ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ – BULLYING ΣΕ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ*, Ηράκλειο 2009